

**Competentiebeschrijvingen voor verzorgenden in de thuiszorg,
werkzaam op mbo-niveau**

JENNIE MAST
JULIE MEERVELD

***Competentiebeschrijvingen
voor verzorgenden in de thuiszorg,
werkzaam op mbo-niveau***

N I Z W

Module bij het handboek
In de spiegel kijken.
*Werken aan competenties
in de thuiszorg*

© 2004 Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn / NIZW

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de Sectorfondsen Zorg en Welzijn en de instellingen die hebben meegewerkt aan het project om tot deze competentiebeschrijvingen te komen. Deze instellingen zijn: Thuiszorg Breda, Carint, Eveen, Kruiswerk Mark en Maas, Oosterschelde Thuiszorg, Thuiszorg Nieuwe Waterweg Noord, Valent RDB en Vierstroom.

Auteurs

Jennie Mast en Julie Meerveld

Ontwerp omslag

Zeno

Drukwerk

Krips, Meppel

ISBN

90-5957-296-3

NIZW-bestelnummer

E 329195

Bestelinformatie:

Adrepak

Postbus 45666

2504 BB Den Haag

Telefoon (070) 359 07 20

Fax (070) 359 07 01

E-mail nizw@adrepak.nl

Website www.nizw.nl/publicaties

Inhoud

Inleiding 7

1 Ontwikkelingen in de verzorging 9

2 Verantwoording werkwijze en gemaakte keuzes 11

3 Typering van verzorging op mbo-niveau 13

4 De competentiebeschrijvingen 19

**Formulieren voor het screenen van specifieke competenties
van verzorgenden in de thuiszorg, werkzaam op mbo-niveau 63**

Formulier totaalbeeld competenties niveau 3 80

Betrokkenen bij het project 81

Literatuur 83

Inleiding

Deze module is een van de losse uitgaven met beroepsspecifieke competentiebeschrijvingen die horen bij het handboek *In de spiegel kijken* (Mast en Pool 2003b). In dit handboek worden de principes van het werken aan competenties in de thuiszorg uitgebreid beschreven en wordt daarvoor een aantal werkwijzen en hulpmiddelen gepresenteerd.

In deze module staat de uitwerking centraal van de belangrijkste beroepscompetenties van verzorgenden die op mbo-niveau functioneren. Deze uitwerking sluit aan bij de competentieprofielen van verpleegkundigen zoals die zijn ontwikkeld door het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn / NIZW. Dit profiel voor verzorgenden is toegesneden op de taken en rollen die verzorgenden in diverse domeinen binnen de thuiszorg vervullen en is daarom niet geschikt voor gebruik door zorgverleners in andere functies. Deze module is ontwikkeld in vervolg op het project *Op zoek naar de balans*, dat sinds 2001 op initiatief van het NIZW is uitgevoerd. De competentiebeschrijvingen voor verzorgenden die in deze module worden gepubliceerd, zijn opgesteld in samenwerking met en uitgetest in acht thuiszorginstellingen.

Bij het lezen van deze module wordt de inhoud van het handboek bekend verondersteld, met name de begrippen en principes die in het eerste hoofdstuk daarvan zijn beschreven. Voor het werken met de competentiebeschrijvingen als individuele zorgverlener, team, leidinggevende of directie wordt verwezen naar de andere hoofdstukken van het handboek en naar de formulieren die achter in het handboek is opgenomen.

Het grootste deel van deze uitgave bestaat uit de vijftien specifieke competentiebeschrijvingen voor verzorgenden die werken in de thuiszorg. Ter inleiding (hoofdstuk 1) worden de ontwikkelingen in de verzorging in de thuiszorg geschetst die van invloed zijn op de behoefte aan bepaalde competenties. In hoofdstuk 2 verantwoorden we de werkwijze en de gemaakte keuzes bij het beschrijven van de competenties. In het derde hoofdstuk komen de kenmerken van de functie en het opleidingsniveau van de verzorgende aan de orde die medebepalend zijn voor de rollen die zij geacht wordt te vervullen. In hoofdstuk 4 gaan we kort in op de meerwaarde van competenties voor de ontwikkeling van verzorgenden en staan de competentiebeschrijvingen en de uitwerking van de bijbehorende elementen.

Tot slot zijn vijftien formulieren opgenomen die als hulpmiddel kunnen dienen bij het screenen van specifieke competenties van individuele verzorgenden, gevolgd door een formulier met het totaalbeeld van de competenties. Deze formulieren vormen een aanvulling op de formulieren uit het handboek. De formulieren zijn ook te downloaden van de website van het NIZW over competenties: www.nizw.nl/competentiesv.

Omdat de overgrote meerderheid van de verzorgenden in de thuiszorg nog steeds uit vrouwen bestaat, verwijzen we in dit boek naar hen met 'zij' en 'haar'. De cliënt c.q. zorgvrager duiden we in voorkomende gevallen aan met 'hij of zij' en 'hem of haar'.

1 Ontwikkelingen in de verzorging

Wilma is ziekenverzorgende en werkt bij een grote thuiszorginstelling. Ze vindt het werk dat ze doet erg leuk en zinvol. Ook van haar cliënten krijgt ze regelmatig complimenten dat ze haar werk zo goed doet. Toch merkt Wilma dat ze het moeilijk vindt om aan anderen duidelijk te maken wat haar vak nu precies inhoudt. Ook binnen haar eigen organisatie vindt ze dat er te weinig aandacht is voor het vak verzorging.

Wilma is niet de enige die zo nadenkt over haar vak. Veel verzorgenden hebben hart voor hun vak en willen laten zien dat hun vak de moeite waard is. Tegelijkertijd is dat niet eenvoudig. Wanneer ben je een goede verzorgende? Waaraan meet je af of je datgene wat je gedaan hebt ook goed gedaan hebt? Hoe vertel je aan anderen wat je vak inhoudt?

Het vak verzorging staat op dit moment midden in allerlei andere ontwikkelingen in de zorg. Het werk in de thuiszorg moet zo efficiënt mogelijk worden gedaan. Tegelijkertijd staat ook kwaliteit van zorg en klantgericht werken hoog in het vaandel. Verzorgenden zien en merken die spanning heel direct in hun werk. Is het binnen de strakke planning nu juist goed of niet goed om met die eenzame oudere een kopje koffie te drinken en terloops te vragen naar het contact met de burens? Is klantgericht zijn met name doen wat de klant wil, of heb je zelf een onderbouwde mening over wat er nodig is in die situatie en hoe bespreek je dat?

Verzorgenden zullen steeds meer moeten aantonen wat ze doen en moeten in toenemende mate kunnen onderbouwen waarom ze hun werk zo doen zoals ze het doen. Het is daarom voor verzorgenden van groot belang dat ze kunnen laten zien wat het vak verzorging inhoudt en wat een klant en een instelling van een verzorgende mag verwachten. Daarvoor is het nodig dat verzorgenden zich meer bewust worden van hun eigen mogelijkheden en capaciteiten.

Binnen de verzorging in de thuiszorg zijn mensen werkzaam met heel verschillende opleidingen. De Verzorgende Algemene Gezondheidszorg en de Verzorgende Individuele Gezondheidszorg zijn heel recente namen voor verzorgenden die op mbo-niveau zijn opgeleid. Daarnaast werken in de thuiszorg mensen die de 'oude' opleiding ziekenverzorgende hebben gedaan, vaak aangevuld met een applicatie voor de thuiszorg, de wijkziekenverzorgenden. Verschillen in opleidingen, verschillen in werkvelden, en verschillen in ervaring kunnen maken dat verzorgenden zich verschillende competenties hebben eigen gemaakt. Misschien zijn sommigen zelfs door aanvullende opleidingen het mbo-niveau ontstegen. Zo blijkt er een grote variatie te zijn in de competenties van verzorgenden op mbo-niveau.

Helderheid in taal en in inhoud van het vak verzorging is dus ook voor de organisatie van belang. Instellingen willen zo goed mogelijk aansluiten en een antwoord geven op de vraag van de cliënt, maar willen dit ook zo efficiënt mogelijk doen. Het is efficiënt om de juiste persoon met de juiste capaciteiten in een specifieke situatie in te zetten.

Zorgvragers verwachten deskundige hulpverleners, klantgericht maar ook adequaat. Er wordt tegenwoordig meer van de verzorgende gevraagd in het aangaan en opbouwen van een relatie dan voorheen. Verzorgenden moeten zich ontwikkelen om ook aan de veranderende vraag van de cliënten te kunnen voldoen. Een toename van het aantal ouderen bijvoorbeeld vraagt om specifieke competenties van de verzorgenden.

Blijven leren, voortdurend ontwikkelen van de inhoud van het vak is een opdracht voor de verzorging voor de komende tijd. Het denken in en het werken met competenties kan hierbij helpen.

2 Verantwoording werkwijze en gemaakte keuzes

Het tot stand brengen van de competentiebeschrijvingen voor verzorgenden is een project geweest van NIZW Zorg samen met onder andere acht thuiszorginstellingen. We schetsen hier in het kort hoe we tot deze beschrijvingen zijn gekomen:

- Met verzorgenden hebben we nagedacht en gepraat over de inhoud van het vak verzorging en de invulling van de competenties. We hebben hiervoor groepsinterviews gehouden met ongeveer zeventig verzorgenden uit deze acht instellingen. Deze groepsinterviews waren opgebouwd rondom verhalen van verzorgenden over situaties waarin zij heel goed functioneerden of situaties waarvan zij vonden dat het helemaal mis was gegaan. Vanuit deze situaties onderzochten we wat de verzorgenden hadden gedaan, waarom zij het zo hadden gedaan, en wat ze daarvoor nodig hadden aan kennis, ervaring, vaardigheden, motivatie, inzicht. De interviews zijn op schrift gesteld en vervolgens geanalyseerd en naar competenties vertaald.
- Vanuit de acht pilotinstellingen hebben mensen in klankbordgroepen meegedacht, zoals opleidingsfunctionarissen, medewerkers van de afdeling personeel en organisatie, en managers. Ook hun meningen en ideeën zijn meegenomen in de beschrijvingen en de manier waarop ze totstandgekomen zijn.
- We hebben tien experts geraadpleegd over de taakhoud en het specifieke van het vak verzorging. Uit deze peiling bleek dat *Gekwalificeerd voor de toekomst* (Commissie Kwalificatiestructuur 1996) een van de weinige concrete handvatten biedt voor het verduidelijken van de verschillen tussen het op mbo-niveau verzorgen en het op mbo-niveau verplegen.
- We hebben gebruikgemaakt van het beroepsprofiel voor helpenden en verzorgenden van *Gekwalificeerd voor de toekomst* en van de functieomschrijvingen uit de herziene AWBZ. Daarnaast hebben we recente literatuur geraadpleegd over het vak verzorging.
- We sluiten met de indeling in domeinen en rollen en met de formulering van de competenties aan bij de manier waarop de competentiebeschrijvingen van de hbo-verpleegkundigen zijn gemaakt. Deze keuze is gemaakt om de vergelijkbaarheid van de competenties van verzorgenden en verpleegkundigen op niveau 3, 4 en 5 te vergroten.
- De instellingen die hebben meegedaan aan het project, hadden een duidelijke voorkeur voor eenzelfde manier van indelen en beschrijven als bij verpleegkundigen op hbo-niveau, omdat deze manier van denken en werken al bekend was, en het voor projectleiders en managers daarom gemakkelijker te vertalen was naar niveau 3. We realiseren ons dat de indeling voor niveau 3 niet sluitend is, en misschien andere termen voor de rollen beter zouden zijn. Vanwege de praktische toepasbaarheid is er echter voor gekozen de rollen voor verzorgenden hetzelfde te benoemen, maar anders in te vullen in de beschrijvingen.
- Groepen verzorgenden hebben met de competentiebeschrijvingen gewerkt, en hun eigen beeld van hun functioneren en hun beroepsinhoud getoetst aan de beschrijvingen. Zij hebben dit zeer uitgebreid geëvalueerd. Ook anderen uit de pilotinstellingen hebben de evaluatieformulieren ingevuld en hun mening gegeven over de beschrijvingen. Over het algemeen was men erg positief over het geheel.

- De evaluatiegegevens zijn verwerkt en de beschrijvingen zijn nogmaals gescreend en opnieuw beoordeeld op logica en inhoud. Dit heeft geleid tot deze voorlopig laatste versie van de beschrijvingen.

Competentiebeschrijvingen zijn een hulpmiddel om goede zorg te kunnen verlenen, door de juiste mensen op de juiste werkplek. Competentiebeschrijvingen zijn gekoppeld aan een situatie in een bepaalde tijd. Op dit moment weerspiegelt de beschrijving wat verzorgenden in de thuiszorg idealiter kunnen en doen. Dit is echter niet statisch, maar aan voortdurende verandering onderhevig. De beschrijvingen zullen daarom regelmatig bijgesteld en zo nodig aangevuld moeten worden.

Verzorgenden kunnen zich aan de competentiebeschrijvingen spiegelen. We hopen dat zij zich hierdoor zullen blijven ontwikkelen en voortdurend mogelijkheden blijven zien om hun vak te verhelderen en te waarderen.

3 Typering van verzorging op mbo-niveau

Wat is nu het eigene van het vak verzorging? Er zijn diverse studies verschenen waarin het vak verzorging centraal staat. Veel verzorgenden kennen de beschrijving van verzorging als vak waarin hoofd, hart en handen samengaan (Vulto en Morée 1996). Dit zegt echter nog niet wat verzorgenden dan specifiek doen. In het beroepsprofiel van de helpenden en verzorgenden staat de volgende definitie over verzorgen: ‘De zorgvrager in zijn woon- en leefomgeving stimuleren, ondersteunen of compensatie bieden bij niet-toereikende zelfredzaamheid op lichamelijk en psychosociaal gebied’ (Van de Haterd e.a. 2000).

Verzorgenden werken vaak met specifieke doelgroepen. Uit interviews met verzorgenden, gehouden in het kader van het beschrijven van de competenties van verzorgenden, kwam naar voren dat ze veel werken met zorgvragers met chronische aandoeningen, en veel met ouderen. Dit vraagt om specifieke vaardigheden en kennis die past bij die doelgroepen.

In deze module beschrijven we wat verzorgenden moeten kunnen en kennen om hun vak op mbo-niveau te kunnen uitvoeren. De kern van het vak bestaat uit de rol van zorgverlener. De verzorgende integreert binnen deze rol veel verschillende activiteiten, zoals:

- het ondersteunen bij of het verlenen van basiszorg aan allerlei doelgroepen;
- het bieden van palliatieve terminale zorg;
- het ondersteunen bij de huishoudelijke verzorging;
- het signaleren rond de voedingstoestand van de zorgvrager;
- het bieden van een aantal voorbehouden handelingen;
- het bieden van ondersteunende begeleiding;
- het geven van individueel advies, instructie of voorlichting (AIV);
- het signaleren van veranderingen.

De verzorgende doet dit alles op vakbekwame wijze, en in samenwerking met collega's. Naast de rol van zorgverlener levert de verzorgende een bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit van zorg, coördineert en organiseert zij in individuele zorgsituaties, en heeft zij een rol als beroepsbeoefenaar.

In de competentiebeschrijvingen, zoals weergegeven in deze module, hebben we aangegeven over welke vermogens een ziekenverzorgende moet beschikken en welke zij moet inzetten om aan deze rollen te voldoen.

Op mbo-niveau functioneren

Verzorgenden hebben vaak heel verschillende opleidingen gevolgd en verschillende ervaring opgedaan in de zorg. Dit kan betekenen dat er ook verschillen zijn in datgene wat men heeft ontwikkeld aan competenties. In deze module geven we een standaardbeschrijving voor alle verzorgenden die werkzaam zijn op niveau 3 in de thuiszorg. Dit kan betekenen dat sommigen competenties zullen moeten ontwikkelen, en dat anderen misschien meer competenties hebben ontwikkeld dan we hier aangeven. De vraag is dan of diegenen nog functioneren op mbo-niveau of dat zij in hun loopbaan eigenlijk doorgroeid zijn naar het hbo-niveau.

Binnen de hogescholen voor verpleegkunde is beschreven wat het onderscheidende is van het hbo-onderwijs en wat men mag verwachten van studenten op hbo-niveau (HBO-Raad 1999). Voor het mbo-onderwijs is er nog niet zo'n standaard ontwikkeld. Het is dus veel ingewikkelder om te definiëren wat nu wel en niet valt onder het mbo-niveau van zorg verlenen. We gaan daarom voor de competentiebeschrijvingen uit van datgene wat is vastgelegd in *Gekwalificeerd voor de toekomst* (Commissie Kwalificatiestructuur 1996). Daarin staat voor allerlei niveaus van zorgverleners beschreven wat van hen op grond van hun opleiding verwacht mag worden.

Het verschil tussen verpleging en verzorging

Verzorgen is een eigen vak dat inmiddels wordt ingeschat op mbo-niveau. In de uitwerking van de kwalificatiestructuur is de ziekenverzorgende, naast een beroepsbeoefenaar op mbo-niveau, werkzaam in verpleegkundige hulpverlening aan langdurig zieken, die in een min of meer 'evenwichtige gezondheidstoestand' verkeren (OVDB 1997). Hierbij berust de beoordeling van:

- de complexiteit van de situatie waarin de zorgvrager zich bevindt
- de omstandigheden waaronder verpleegkundige zorg gegeven moet worden

bij de verantwoordelijk verpleegkundige. Ook het verpleegplan wordt in overleg met de ziekenverzorgende door de verpleegkundige vastgesteld.

Verpleegkundigen op mbo-niveau hebben een vooropleiding op mbo-niveau, en voldoen aan de eisen van het mbo-onderwijs. Zij moeten voldoen aan een aantal elementaire beroepsvaardigheden die relevant zijn voor de verpleegkundige. Verpleegkundigen op mbo-niveau vervullen de rol van zorgverlener analoog aan die van de verpleegkundigen op niveau 5, maar in minder complexe situaties, met minder verantwoordelijkheid, en met een mogelijkheid tot transfer van kennis en vaardigheden op mbo-niveau. De rollen van regisseur, coach, ontwerper en beroepsbeoefenaar zijn ook op een andere manier ingevuld dan bij het hbo-niveau. Voor een vergelijking tussen niveau 4 en 5 verwijzen we naar het competentieprofiel van verpleegkundigen op mbo-niveau.

In de praktijk van de thuiszorg zullen deze verschillen niet altijd even duidelijk zijn, vervangen mensen elkaar als het nodig is, en maken instellingen zelf ook keuzes hoe zij hun medewerkers inzetten.

Domeinen en rollen

Een domein is een gebied waarbinnen een beroepsbeoefenaar werkzaam is. Verzorgenden werken binnen drie domeinen: zorg, organisatie van zorg en beroep. De domeinen organisatie van zorg en beroep zijn direct verbonden met het domein zorg. Daar ligt de kern van het vak, en daarvoor zijn de andere domeinen nodig.

Het denken in domeinen en rollen is ontleend aan het boek *Met het oog op de toekomst* (Pool, Pool-Tromp e.a. 2001), waarin beschreven staat wat de kern is van het vak van de verpleegkundige op hbo-niveau. Verzorging is een ander vak dan verpleging, maar heeft toch ook heel duidelijk overeenkomsten. Voor de beschrijving van de competenties van de verzorgende nemen we de indeling in domeinen en rollen van de verpleegkundige over. De invulling van de rollen is uiteraard volledig toegespitst op de verzorgende.

Rol van zorgverlener

De rol van zorgverlener is de basisrol voor de verzorgende. De verzorgende ondersteunt of neemt die zorg over die zorgvragers niet meer kunnen uitvoeren. Deze zorg voor de activiteiten van het dagelijks leven is veelomvattend.

Wilma gaat deze ochtend naar mevrouw De Wit. Zij heeft de ziekte van Parkinson en wordt geholpen met uit bed komen, douchen en aankleden. Ook let Wilma erop dat ze haar medicijnen heeft ingenomen, en zet ze het ontbijt voor haar klaar. Wilma weet intussen precies hoe ze met mevrouw De Wit moet omgaan. Door haar kennis en ervaring vermijdt ze zo veel mogelijk de spanning voor mevrouw De Wit, en geeft ze haar rust en ruimte om dat te doen wat nodig is. Meneer De Wit vindt het altijd fijn als Wilma er is. Hij kan dan zijn vragen kwijt, en zijn zorgen delen.

Het uit bed halen, douchen en aankleden van een oudere met de ziekte van Parkinson vraagt om specifieke deskundigheid van de verzorgende. Daarnaast ondersteunt zij de mantelzorg en geeft zij individueel voorlichting, advies en instructie aan de zorgvrager of aan de mantelzorg. Als er veranderingen optreden in de situatie of als zich complicaties voordoen, vraagt de verzorgende advies bij collega's of zo nodig bij andere hulpverleners.

Van verzorgenden wordt ook verwacht dat zij overstijgend aan de dagelijkse werkzaamheden meedenken over het verpleegbeleid, over kwaliteitsrichtlijnen en protocollen of over zorgprogramma's, mits dit gekoppeld is aan de directe individuele zorg. Dit wil zeggen dat zij binnen zorgsituaties cliëntgericht maar ook beleidsgericht moeten signaleren wat er anders kan en moet. We hebben deze competentie voor verzorgenden daarom onder de rol van zorgverlener opgenomen.

Rol van regisseur

Naast de rol van zorgverlener heeft de ziekenverzorgende ook een rol in het organiseren en coördineren van de individuele zorg. De verpleegkundige invulling van de rol van regisseur is breed, die van de verzorgende smal. De verzorgende houdt zich bij deze rol met name bezig met het coördineren van de zorg in individuele, stabiele situaties. In die situaties zorgt de verzorgende voor een kwalitatief goede zorg en indien nodig organiseert zij de continuïteit van zorg. Zij werkt hierbij nauw samen met collega's.

Rol van coach

Een coach stimuleert en motiveert mensen in hun ontwikkeling door feedback te geven, door hen te stimuleren nieuwe activiteiten uit te proberen of door een voorbeeldfunctie te vervullen. Een coach zorgt ervoor dat een ander kan leren.

Voor verzorgenden is de invulling van deze rol beperkt tot het bieden van werk- en stagebegeleiding. Nieuwe collega's moeten worden ingewerkt in de organisatie en in het werk.

Verzorgenden begeleiden deze collega's gedurende hun eerste werkperiode. Ook stagiaires van opleidingen in de verzorging moeten ervaring opdoen en leren van hun stageperiode.

Om deze werkzaamheden te kunnen uitvoeren, heeft de verzorgende specifieke competenties nodig.

Rol van beroepsbeoefenaar

Verzorgenden houden zich niet alleen bezig met de zorgvrager en de organisatie van de zorg, maar zijn ook actief als beroepsbeoefenaar. Dit betekent dat zij als verzorgende actief hun rol innemen binnen het team door hun deskundige inbreng. Ook maken zij zich sterk voor hun eigen vak, hun eigen ontwikkeling en werken zij mee aan vakinhoudelijke ontwikkelingen.

Basis

Naast de vijf rollen is er een aantal basiselementen die de verzorgende moet kunnen laten zien in de uitoefening van haar beroep binnen alle domeinen en alle rollen. We hebben dit de basiscompetentie, competentie 0 genoemd. Dit betekent dat verzorgenden voor al hun werkzaamheden een professionele relatie moeten kunnen opbouwen en onderhouden, dat zij dat klantgericht doen, en dat zij hierover deskundig en methodisch kunnen communiceren. Ook vraagt een goede beroepsuitoefening om regelmatig reflecteren op het eigen handelen en de eigen emoties. Alleen op die manier kan een verzorgende leren van het eigen handelen en dit verbeteren.

Deze basiscompetentie geldt daarom voor de gehele beroepsuitoefening van verzorgenden. Instellingen, managers en verzorgenden zelf vinden hierin houvast voor het toetsen of ontwikkelen van de meer algemene vermogens van de verzorgenden.

Deze basiscompetentie heeft dus een ander karakter dan de andere meer specifiekere ingevulde competenties. Competentie 0 is algemener en minder direct gekoppeld aan werksituaties van verzorgenden. De elementen die worden genoemd in deze beschrijving kunnen in allerlei andere competenties een rol spelen en zijn voortdurend verder te ontwikkelen. Als een verzorgende het moeilijk vindt om goed te communiceren, is dat in allerlei werkzaamheden een belemmering om goed te functioneren. Bij het werken met competentie 0 is het daarom aan te bevelen de elementen te koppelen aan praktijksituaties, of aan andere competenties. Dan kan men gericht kijken hoe de verzorgende dit element verder kan ontwikkelen.

In de hiernavolgende tabel geven we het overzicht van de rollen van de verzorgende en de verschillende domeinen en de daarvoor benodigde competenties.

Alle domeinen specificaties rollen			Algemene competentie
Domeinen	Domein-specificaties	Rollen	Beroepscompetenties verzorgenden
Zorg	Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden	Zorgverlener	<ul style="list-style-type: none"> o Om cliëntgericht en verantwoord zorg te kunnen verlenen, sluit de verzorgende vakbekwaam aan bij de beleving van de zorgvrager en de mantelzorg, betreft zij hen bij de zorg, werkt zij methodisch en systematisch en volgens de geldende protocollen en kwaliteitsrichtlijnen. Tevens werkt zij samen met anderen aan de continuïteit en kwaliteit van de zorg.
	Individuele preventie Zorg voor mantelzorgers Kwaliteitszorg		<ol style="list-style-type: none"> 1 Om zorgvragers met een chronische somatische aandoening of handicap te ondersteunen bij de activiteiten van het dagelijks leven, biedt de verzorgende basiszorg. 2 Om psychogeriatrische en/of psychiatrische zorgvragers of verstandelijk gehandicapten te ondersteunen bij de activiteiten van het dagelijks leven, biedt de verzorgende basiszorg. 3 Om het lijden van zorgvragers in een terminale situatie te verlichten, biedt de verzorgende palliatieve terminale zorg. 4 Om de zelfredzaamheid van de zorgvrager ten aanzien van het huishouden te handhaven, te verbeteren of verdere achteruitgang te voorkomen, biedt de verzorgende ondersteuning bij huishoudelijke verzorging. 5 Om tekorten ten aanzien van de vocht- en voedingstoestand van de zorgvrager te voorkomen, signaleert de verzorgende bedreigingen en ondersteunt zij bij de maaltijdvoorziening en bij het innemen van vocht. 6 Om het herstel van de gezondheid van zorgvragers te bevorderen, complicaties te voorkomen en hen te ondersteunen bij therapeutische behandelingen, biedt de verzorgende naast de basiszorg een aantal verpleegtechnische handelingen. 7 Om zorgvragers te helpen bij het omgaan met de gevolgen van het ziek zijn en bij het voorkomen en terugdringen van psychosociale problemen, verleent de verzorgende ondersteunende begeleiding. 8 Om zorgvragers te ondersteunen in het zorgen voor zichzelf, geeft de verzorgende individueel advies, instructie en voorlichting (AIV) over de basiszorg en het bevorderen van de zelfredzaamheid. 9 Om mantelzorgers te ondersteunen in het zorgen voor een ander, biedt de verzorgende hulp bij de basiszorg en het bevorderen van de zelfredzaamheid, en geeft hun daarover individueel informatie, advies en instructie. 10 Om ervoor te zorgen dat de zorgvrager die zorg krijgt die hij of zij nodig heeft als de situatie zich anders ontwikkelt dan verwacht, signaleert de verzorgende veranderingen en schakelt zij andere professionals in.
Organisatie van zorg	Werk- en stagebegeleiding	Regisseur	<ol style="list-style-type: none"> 11 Om de kwaliteit van zorg voor de zorgvrager te bevorderen, coördineert de verzorgende de individuele zorg.
		Coach	<ol style="list-style-type: none"> 12 Om stagiaires in de verzorging op de werkplek te begeleiden in hun opleiding en nieuwe collega's in te werken op hun werkplek, geeft de verzorgende werkbegeleiding.
Beroep	Beroepsuitoefening Beroepsinnovatie	Beroepsbeoefenaar	<ol style="list-style-type: none"> 13 Om kwalitatief verantwoorde zorg te bieden, werkt de verzorgende actief samen in een team en functioneert zij als betrokken lid van een organisatie. 14 Om die zorg te kunnen bieden die voldoet aan de professionele eisen die gesteld mogen worden aan een verzorgende werkzaam op mbo-niveau, werkt de verzorgende vanuit de actueel geldende professionele waarden en kaders voor de beroepsgroep. 15 Om het vak van verzorgende te ontwikkelen tot een beroep dat aansluit op de eisen van de toekomst, vervult de verzorgende een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en in vakinhoudelijke ontwikkelingen.

4 De competentiebeschrijvingen

Wat moet je nu als verzorgende met deze beschrijvingen, en waarom is het belangrijk om hiermee te gaan werken? We lichten hier in het kort nog even toe wat competenties zijn, wat een verzorgende kan met de beschrijvingen en hoe deze zijn opgesteld.

Wat zijn competenties?

‘Competenties zijn de vermogens van mensen om een taak onder verschillende omstandigheden in de reële werkelijkheid uit te voeren en tot de gewenste resultaten te komen’ (Benner 1982). Deze definitie geeft volgens ons goed aan waar het om gaat bij het denken in en werken met competenties. We ontrafelen de definitie om een paar belangrijke aspecten ervan te verduidelijken.

- Competenties zijn vermogens van mensen: het geïntegreerde geheel van je kennis, houding, vaardigheden, ervaring, motivatie, zelfbeeld en normen en waarden. Als zorgverlener gebruik je al die elementen om je zorg zo goed mogelijk te kunnen geven in allerlei verschillende situaties. Je gebruikt van dit geheel dat wat je nodig hebt in een situatie en je kunt je vermogens aanpassen aan de situatie waarin je werkt. De competentiebeschrijvingen geven weer over welke vermogens je als verzorgende moet beschikken om het geheel van je werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren.
- Competenties hebben te maken met effectief gedrag. In de beschrijvingen staat aangegeven wat je wilt bereiken met je activiteiten, wat het gewenste resultaat is. Je wilt op een professionele wijze zorg leveren die voldoet aan je eigen normen, aan de verwachtingen van de zorgvrager, en aan de eisen die de instelling oplegt.
- Competenties zijn te zien en worden bepaald door de situatie waarin je werkt, de reële werkelijkheid. De beschrijvingen zijn daarom specifiek voor verzorgenden omdat hierin beschreven wordt wat verzorgenden tegenkomen in hun werk, en wat zij daarbinnen aan vermogens inzetten om hun doelen te bereiken.

Wat kan een verzorgende met de competentiebeschrijvingen?

Competentiebeschrijvingen vormen als geheel een beeld van datgene wat nodig is om een beroep te kunnen uitvoeren. Dit is een heel compleet en heel uitgebreid beeld.

- Je kunt je als verzorgende spiegelen aan dit beeld. Heb jij datgene wat beschreven staat ook in je gedragsrepertoire of ontbreken er bepaalde elementen? Misschien ben je over sommige zaken onzeker of weet je het niet van jezelf. Je kunt met behulp van de formulieren die achter in dit boek zijn opgenomen een overzicht maken van je sterke en zwakkere punten.
- Je kunt op eenzelfde manier aan collega's of aan je leidinggevende vragen om hun beeld te geven over een of meer van jouw competenties. Op die manier krijg je heel gericht feedback van anderen en kun je je eigen beeld bijstellen.
- Je kunt ook de zorgvrager om tips vragen over waar je mee moet stoppen, waar je mee door moet gaan of waar je mee moet beginnen. Ook deze feedback kan je helpen om je eigen beeld te verfijnen.
- Je kunt gebaseerd op je overzicht een persoonlijk ontwikkelplan, een zogenoemd POP maken, waarin je aangeeft wat je de komende tijd wilt ontwikkelen van jezelf, met welk doel en op welke manier.

- In teambesprekingen kun je met elkaar de beschrijvingen bespreken en toetsen of jullie op die manier werken, wat je wel of niet doet, en waarom jullie het zo doen. Je kunt dan ook afspreken wat jullie er als team mee kunnen doen.

Spoorboekje

De beschrijving van alle competenties van de verzorgende vormen samen een profiel van de verzorgende in de thuiszorg. Verzorgenden hebben meegewerkt aan dit profiel, en herkennen zich erin. Daarnaast hebben we bij het opstellen ervan ook rekening gehouden met wat deskundigen en opleiders vinden en wat in bestaande (wettelijke) kaders is vastgelegd.

Het profiel geeft inzicht in wat mag worden verwacht en wat de vermogens zijn van een verzorgende die een mbo-opleiding heeft gevolgd. Het is dus een hulpmiddel voor de verzorgende zelf, maar ook voor de manager en de organisatie, om te kijken of ze kan en doet wat er beschreven staat. Het helpt haar om na te denken over de inhoud van haar vak, over haar eigen functioneren daarbij. Het profiel kan worden gebruikt om de juiste persoon te kiezen voor een bepaalde cliënt of voor een bepaald team, maar het kan ook de basis zijn voor het maken van een eigen ontwikkelplan.

Het profiel is in de praktijk van de thuiszorg te gebruiken als een spoorboekje. Je zoekt gericht waar je naartoe wilt en je bepaalt, in overleg met anderen, het traject. Verzorgenden die zich willen ontwikkelen, kunnen zichzelf met behulp van het profiel een spiegel voorhouden, heel algemeen of in detail. Op de punten waar ze zichzelf niet voldoende competent achten, kunnen ze zich ontwikkelen. Het ontwikkelen van de competenties zal meestal niet los van het team en van de doelstellingen van de organisatie gebeuren. Gezamenlijk moet men overeenkomen wat reëel en haalbaar is voor de medewerkers.

Vaste formule

De competentiebeschrijvingen zijn geformuleerd volgens de methodiek die is gekozen in het boek *Met het oog op de toekomst* (Pool, Pool-Tromp e.a. 2001). Iedere competentiebeschrijving begint met de beschrijving in een zin, een toelichting en vervolgens een formule:

Bij... gaat het om... zodat...

Achter **Bij** volgt een werkwoord dat kernachtig weergeeft wat de verzorgende doet, haar gedrag.

Dit gedrag is uitgewerkt in elementen achter **gaat het om**. Elk element geeft weer over welke eigenschappen de verpleegkundige beschikt om het gewenste gedrag te vertonen als een situatie daarom vraagt. De elementen zijn een mix van geschiktheid, benodigde kennis en vaardigheden, wil en de juiste houding. Deze elementen worden na de vaste formule één voor één uitgewerkt.

Achter **zodat** volgt het resultaat wat de verpleegkundige wil bereiken met haar gedrag.

We hebben gekozen voor omschrijvingen die zo volledig mogelijk en zo concreet mogelijk zijn. Dat kenmerken van gedrag elkaar daarbij soms overlappen, is onvermijdelijk. Je hebt nu eenmaal vaak dezelfde of vergelijkbare vermogens nodig om verschillende resultaten te bereiken. Bij het lezen van de competentiebeschrijvingen is het belangrijk dat ze opgevat worden als vermogens, en niet als taken. Het gaat bij dit competentieprofiel om de vermogens waarover iemand moet beschikken om de hiervoor beschreven rollen te kunnen vervullen.

Leeswijzer

De competenties zijn stuk voor stuk beschreven van competentie 0 tot en met 15. Daarna volgen de invulformulieren per competentie en het invulformulier voor het totaalbeeld. Omdat veel zaken expliciet gemaakt worden die meestal terloops gedaan worden, of waaraan men voorbijgaat in het dagelijks werk, lijkt het in eerste instantie veel wat we hebben beschreven. We hebben er bewust voor gekozen om het toch zo uitgebreid te beschrijven om een goed uitgangspunt te hebben voor het werken ermee.

0 Algemene competentie

Domein: alle domeinen

Domeinspecificatie: alle specificaties

Competentie

Om cliëntgericht en verantwoord zorg te kunnen verlenen, sluit de verzorgende vakbekwaam aan bij de beleving van de zorgvrager en de mantelzorg, betreft zij hen bij de zorg, werkt zij methodisch en systematisch en volgens de geldende protocollen en kwaliteitsrichtlijnen. Tevens werkt zij samen met anderen aan de continuïteit en kwaliteit van de zorg.

Toelichting

Van verzorgenden werkzaam op mbo-niveau wordt een professionele houding, kennis en bijbehorende vaardigheden verwacht. Deze professionele eigenschappen gebruikt de verzorgende om al haar werkzaamheden te kunnen verrichten. In competentie 0 beschrijven we die vermogens die de verzorgende daarbij als basis nodig heeft. Deze basiscompetentie geeft een aantal algemene elementen weer die voor alle rollen en alle competenties gelden.

Bij al haar werkzaamheden sluit de verzorgende aan bij de beleving van de zorgvrager en mantelzorger, hun levensstijl en wensen. Om dit te kunnen, bouwt zij een professionele relatie op met de zorgvrager, waarin zij zich bewust is van het verschil in beleving van de situatie tussen zorgverlener en zorgvrager.

Van een mbo-opgeleide verzorgende wordt verwacht dat zij verantwoordelijkheid neemt voor de eigen werkzaamheden. Zij doet dit door methodisch en systematisch te werken volgens de bestaande kwaliteitseisen. Daar hoort bij dat zij regelmatig reflecteert op haar werk en met collega's haar werk bespreekt. Een verzorgende werkt in een team om zo kwaliteit en continuïteit van zorg te kunnen bieden. Ook daaraan levert de verzorgende een actieve bijdrage. De verzorgende zal tijdens deze werkzaamheden haar eigen deskundigheid moeten kunnen laten zien, en tegelijkertijd haar grenzen moeten kennen. Het omgaan met de diverse spanningen die dit met zich meebrengt, vormt een integraal onderdeel van haar werk.

Bij

het cliëntgericht en professioneel zorg verlenen en werken

gaat het om

- een professionele relatie met zorgvrager en mantelzorger onderhouden;
- aansluiten op de beleving van de zorgvrager en mantelzorger;
- zich vaardig uitdrukken;
- methodisch en systematisch handelen;
- doelgericht omgaan met grenzen en spanningen;
- realiseren van zorg volgens bestaande protocollen en kwaliteitsrichtlijnen;
- reflecteren op eigen gedrag, emoties en (persoonlijke en professionele) normen;
- professionele waarden omzetten in gedrag;
- samenwerken met collega's en andere hulpverleners in een zorgsituatie;

zodat

de zorgvrager en de verzorgenden de zorg als cliëntgericht en professioneel verantwoord ervaren.

Element 0.1

Een professionele relatie met zorgvrager en mantelzorgers onderhouden:

- betrouwbaar overkomen, bijvoorbeeld door gemaakte afspraken na te komen;
- een open en eerlijke houding hebben;
- open en eerlijk informatie geven;
- uitgaan van eigen mogelijkheden en beperkingen;
- gebruikmaken van eigen levens- en werkervaring;
- hanteren van spanning tussen nabijheid en professionele afstand in de relatie;
- de relatie bespreken met de zorgvrager;
- fouten van zichzelf en collega's erkennen en herstellen;
- verantwoordelijkheid voor eigen gedrag demonstreren;
- zich niet achter formele argumenten verschuilen.

Element 0.2

Aansluiten op de beleving van de zorgvrager en mantelzorgers:

- handelen afstemmen op de beleving, voorkeuren, wensen en mogelijkheden van de zorgvrager;
- interesse tonen in de ander, zijn of haar omgeving en zijn of haar functioneren;
- zorgvrager en mantelzorgers ruimte geven voor het uiten van angst, pijn en ongemak;
- ervaringsdeskundigheid van zorgvrager en mantelzorgers gebruiken;
- onderzoeken of de gekozen benaderingswijze past bij de behoefte of beleving van de zorgvrager;
- alert zijn op verschil in beleving en perspectief tussen directbetrokkene (zorgvrager en mantelzorgers) en buitenstaander (verzorgende) en deze verschillen benoemen;
- voorkeuren, wensen, mogelijkheden en verschillen gebruiken binnen het zorgplan;
- eigen deskundigheid over de situatie waarin de zorgvrager zich bevindt inbrengen.

Element 0.3

Zich vaardig uitdrukken:

- ideeën mondeling helder en duidelijk formuleren;
- ideeën schriftelijk helder en duidelijk formuleren;
- de essentie van de boodschap effectief overbrengen;
- rekening houden met het verschil in mondelinge en schriftelijke taal;
- rekening houden met mogelijke storingen bij zender, boodschap en ontvanger;
- non-verbaal en verbaal overeenstemmen in reacties.

Element 0.4

Methodisch en systematisch handelen:

- zorgbehoefte van zorgvrager inschatten;
- zorgbehoefte formuleren in samenspraak met zorgvrager;
- aangeven wanneer en welke ondersteuning bij basiszorg en huishoudelijke zorg nodig is;
- kennis over ziektebeelden en geldende instrumenten gebruiken;
- met zorgvrager doelen, werkwijze en planning bespreken;
- met collega's, eindverantwoordelijke of leidinggevende overleggen over de doelen van de zorg;
- zorgen voor een objectieve, toegankelijke en begrijpelijke verslaglegging van de activiteiten;

- regelmatig rapporteren over de voortgang en evaluaties in zorgdossier en teamoverleg;
- eigen handelen beargumenteren;
- regelmatig met zorgvrager evalueren en bijstellen;
- rekening houden met verwerkingsfasen van zorgvrager;
- protocollen en kwaliteitsrichtlijnen gebruiken;
- organiseren van het eigen werk;
- eigen tijd goed beheren.

Element 0.5

Doelgericht omgaan met grenzen en spanningen:

- herkennen en erkennen van verschillen tussen professionele normen en normen van de zorgvrager;
- gesignaleerde spanningsvelden of grenzen bespreekbaar maken;
- actief naar andere oplossingen zoeken;
- collega's, wijkverpleegkundige of leidinggevende consulteren;
- zelfstandig en onafhankelijk een oordeel vormen;
- open en op basis van argumenten onderhandelen;
- zich neerleggen bij het onvermijdelijke;
- verantwoordelijkheid nemen voor het eigen gedrag;
- zorgvuldig omgaan met eigen signalen van onmacht of onvermogen;
- een kritische houding tonen ten aanzien van de verschillende belangen;
- een lerende houding demonstreren.

Element 0.6

Realiseren van zorg volgens bestaande protocollen en kwaliteitsrichtlijnen:

- werken volgens de actuele kwaliteitsrichtlijnen en protocollen;
- aangeven wanneer protocollen aangevuld of herzien moeten worden;
- eigen probleemoplossend vermogen gebruiken als er geen protocollen en richtlijnen zijn;
- ervaringsdeskundigheid van zorgvrager gebruiken;
- op de hoogte blijven van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van verzorgen;
- zorgen voor eigen deskundigheid en vaardigheid.

Element 0.7

Reflecteren op eigen gedrag, emoties en (persoonlijke en professionele) normen:

- bewust zijn van de gevolgen van het aanwezig zijn als hulpverlener;
- tijdens de situatie reflecteren op eigen gedrag;
- buiten de situatie erop reflecteren;
- regelmatig en gepland met zorgvrager reflecteren op eigen gedrag, emoties en normen;
- met andere hulpverleners reflecteren op eigen gedrag, emoties en normen;
- leren van consequenties;
- bewust worden van eigen handelen;
- gemaakte keuzes verantwoorden;
- willen leren van eigen ervaringen;
- gebruikmaken van feedback van anderen;
- anderen feedback geven op inhoud, gedrag, emoties en normen.

Element 0.8

Professionele waarden omzetten in gedrag:

- zorgzaamheid tonen in contact met de zorgvrager;
- privacy en autonomie respecteren;
- waarden en normen van zorgvrager respecteren;
- met argumenten gedrag onderbouwen en uitleggen;
- zorg bieden in een samenwerkingsrelatie met de zorgvrager;
- zorg ondersteunend laten zijn aan de leefwijze van de zorgvrager;
- reflecteren op eigen en professionele waarden.

Element 0.9

Samenwerken met collega's en andere hulpverleners in een zorgsituatie:

- voor eigen deskundigheid instaan;
- eigen grenzen niet overschrijden;
- bij signalen advies aan verpleegkundigen vragen inzake de zorg;
- de eerstverantwoordelijke van zorg, wijkverpleegkundige of leidinggevende inschakelen indien nodig;
- knelpunten en wensen aangeven aan de eerstverantwoordelijke van zorg;
- samenwerkingsrelatie opbouwen en onderhouden met anderen;
- mondeling en schriftelijk communiceren over de situatie en eigen handelen;
- deelnemen aan of organiseren van cliëntbesprekingen met collega's;
- actief zoeken naar aanvullende informatie ter uitbreiding van eigen kennis;
- zich assertief opstellen;
- zich flexibel opstellen.

1 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om zorgvragers met een chronisch somatische aandoening of handicap te ondersteunen bij de activiteiten van het dagelijks leven, biedt de verzorgende basiszorg.

Toelichting

Activiteiten rondom het lichaam die mensen normaal gesproken zelf verzorgen, zoals wassen, aankleden, verplaatsen, worden ook wel basiszorg genoemd. Het uitvoeren van deze basiszorg voor mensen met een chronische aandoening of handicap is een voorwaarde voor het kunnen functioneren in de maatschappij. Soms kan een zorgvrager deze basiszorg niet meer realiseren en is, mogelijk tijdelijk, overname van deze zorg noodzakelijk.

Een verzorgende zal echter voortdurend bewaken dat de zorgvrager gebruikmaakt van de mogelijkheden die hij of zij bezit. Er zijn veel nadelen verbonden aan het afhankelijk zijn van hulpverleners. De verzorgende wil daarnaast doelmatig en klantgericht zorg verlenen, en zal daarom zo veel mogelijk aansluiten bij de behoefte van de zorgvrager. Op grond van haar professioneel inzicht zal zij echter ook bewaken of en hoelang het overnemen van de zorg nodig is. Zij zal hierover met de zorgvrager overleggen en de zorgvrager ondersteunen bij het oppakken van de zelfzorgactiviteiten door hem- of haarzelf.

De verzorgende doet dit op een respectvolle manier, met inachtneming van de verschillen die er kunnen bestaan tussen de wijze waarop de zorgvrager deze zorg voor zichzelf tot dan toe heeft ingevuld.

Bij

het ondersteunen, stimuleren en/of overnemen van de activiteiten van het dagelijks leven

gaat het om

- professioneel omgaan met normen en waarden van de zorgvrager ten aanzien van de persoonlijke hygiëne en verzorging;
- voorlichting geven over nut en noodzaak van persoonlijke hygiëne en verzorging;
- bieden van basiszorg rondom het lichaam;
- het opnieuw aanleren en/of stimuleren van de zelfredzaamheid van de zorgvrager ten aanzien van de eigen verzorging;
- instructie en advies geven over de meest adequate manier van handelen in een bepaalde situatie;

zodat

de zorgvrager goed verzorgd is, of het gewenste eigen niveau van persoonlijke hygiëne en verzorging kan handhaven.

Element 1.1

Professioneel omgaan met normen en waarden van de zorgvrager ten aanzien van de persoonlijke hygiëne en verzorging:

- informatie vragen aan de zorgvrager over de gewenste persoonlijke hygiëne en verzorging;
- luisteren naar verhalen over de manier waarop de zorgvrager met de persoonlijke hygiëne en verzorging omgegaan is in het verleden;
- doorvragen over de voorkeuren, gewoontes en de denkwijzen over persoonlijke hygiëne en verzorging;
- zich kunnen verplaatsen in de waarden en normen van een andere generatie, en dit kunnen overbrengen aan de zorgvrager;
- onderzoeken en bespreken van verschillen in normen en waarden van de zorgvrager en van de professionele normen ten aanzien van persoonlijke hygiëne en verzorging;
- kunnen omgaan met het feit dat de zorgvrager andere keuzes kan maken dan de zorgverlener op basis van professioneel inzicht redelijk vindt;
- samen met de zorgvrager afspraken maken over de persoonlijke hygiëne en verzorging, gebaseerd op wensen van zorgvrager en op professionele normen.

Element 1.2

Voorlichting geven over nut en noodzaak van persoonlijke hygiëne en verzorging:

- de gewoontes en voorkeuren van de zorgvrager kennen;
- informatie en taalgebruik afstemmen op de zorgvrager;
- signaleren welke informatie er bij de zorgvrager ontbreekt;
- aansluiten bij en antwoord geven op vragen omtrent de persoonlijke hygiëne en verzorging;
- vaststellen dat ongevraagd advies nodig is;
- de juiste informatie op het juiste moment bieden;
- de richtlijnen van de instelling op dit gebied kennen;
- onderzoeken wat de zorgvrager kan en doet met de gegeven informatie.

Element 1.3

Bieden van basiszorg rondom het lichaam:

- aansluiten bij de beleving en de wensen van de zorgvrager;
- hulp bieden bij aan- en uitkleden, wassen en uiterlijke verzorging, al dan niet op bed;
- hulp bieden bij gebruik van hulpmiddelen;
- hulp bieden bij beweging en innemen van houding;
- hulp bieden bij de uitscheiding;
- maatregelen nemen ter voorkoming van complicaties;
- zorgen voor een veilige werksituatie;
- hygiënisch werken;
- ergonomisch verantwoord werken.

Element 1.4

Het opnieuw aanleren en/of stimuleren van de zelfredzaamheid van de zorgvrager ten aanzien van de eigen verzorging:

- inventariseren van de huidige en gewenste mogelijkheden van de zorgvrager;
- stapsgewijs en planmatig aangeven wat er nodig is om tot de gewenste situatie te komen;
- de zorgvrager laten zien hoe de activiteiten kunnen worden uitgevoerd;

- samen met zorgvrager activiteiten oefenen;
- de zorgvrager leren om te gaan met zijn of haar beperkingen;
- zorgvrager motiveren en prikkelen om zelf activiteiten op te pakken;
- afbouwen van het overnemen van de zorg;
- regelmatig vragen aan de zorgvrager hoe het proces loopt en of bijstelling nodig is.

Element 1.5

Instructie en advies geven over de meest adequate manier van handelen in een bepaalde situatie:

- onderzoeken van gebruikelijke manier van handelen van zorgvrager;
- aangeven welke handelingen in welke volgorde handig zijn;
- laten zien hoe de zorgvrager het meest adequaat kan handelen in die situatie;
- oefenen van meest adequate handelwijze;
- adviseren over en inzetten van hulpmiddelen bij de dagelijkse verzorging;
- regelmatig bespreken en evalueren van de meest adequate handelwijze.

2 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om psychogeriatrische en/of psychiatrische zorgvragers of verstandelijk gehandicapten te ondersteunen bij de activiteiten van het dagelijks leven, biedt de verzorgende basiszorg.

Toelichting

Aansluitend aan de bekwaamheid om basiszorg te bieden aan somatisch zieken, wordt van verzorgenden ook verwacht dat zij basiszorg kunnen bieden aan zorgvragers met psychogeriatrische en/of psychiatrische stoornissen en aan verstandelijk gehandicapten. In deze competentiebeschrijving laten we zien welk specifiek gedrag van de verzorgende nodig is voor deze specifieke doelgroepen. Deze competentie is erop gebaseerd dat de basiszorg zoals beschreven in competentie 1 eveneens geboden wordt bij de psychogeriatrische, psychiatrische en verstandelijk gehandicapte zorgvragers. Deze zorgvragers vragen om een eigen, specifieke benadering, andere kennis, een andere houding en andere vaardigheden van de verzorgende. In deze competentiebeschrijving maken we duidelijk welke bekwaamheden van een verzorgende verwacht mogen worden bij zorgverlening aan deze specifieke doelgroepen.

Bij

het ondersteunen, stimuleren of overnemen van activiteiten van het dagelijks leven bij zorgvragers met een psychogeriatrische, psychiatrische of verstandelijke aandoening

gaat het om

- het observeren en signaleren van gedragsveranderingen en/of kenmerken die zorg of bezorgdheid teweegbrengen;
- het inschatten van mogelijke risico's van de veranderingen en de gevolgen daarvan;
- het bieden van zorg die de algemene conditie ondersteunt of versterkt;
- het aangaan, onderhouden en afsluiten van een relatie afgestemd op de veranderde beleving van de werkelijkheid van de zorgvrager;
- erbij betrekken en ondersteunen van familie of mantelzorgers;

zodat

er een evenwicht ontstaat tussen de behoeften en wensen van de zorgvrager en de professioneel noodzakelijke zorg en een crisis wordt voorkomen.

Element 2.1

Het observeren en signaleren van gedragsveranderingen en/of kenmerken die zorg of bezorgdheid teweegbrengen:

- herkennen van veranderingen in gedrag bij de zorgvrager, zoals verminderde zelfzorg, vervuiling, het niet goed omgaan met huishoudelijke zaken, ander gedrag rondom omgaan met geld en/of bezittingen, zwervneigingen, apathie;
- herkennen van kenmerken bij de zorgvrager die personen in de omgeving irriteren en kunnen leiden tot gevoelens van onmacht en/of boosheid, zoals vergeetachtigheid, voortdurend dingen kwijt zijn, achterdocht, voortdurend herhalen, onrust, verstoord emotioneel reageren;
- herkennen van kenmerken bij de zorgvrager die angst en onzekerheid veroorzaken bij hem- of haarzelf of bij anderen, zoals agressief gedrag, bizar gedrag of ongepaste seksuele uitingen;
- onderscheid kunnen aangeven tussen normaal en afwijkend gedrag;
- weten welke signalen dwingen tot actie;
- evenwicht laten zien tussen terughoudendheid en doortastendheid.

Element 2.2

Het inschatten van mogelijke risico's van de veranderingen en de gevolgen daarvan:

- vragen naar de ziektegeschiedenis tot nu toe en naar mogelijke bevindingen van de huisarts of specialist;
- mogelijk gevaarlijk gedrag voor de zorgvrager of voor de omgeving signaleren;
- de huisarts inschakelen in verband met geconstateerd gedrag of veranderingen;
- eigen vermoedens en opgevangen signalen met collega's of leidinggevende bespreken;
- eigen mogelijkheden en de eigen beleving van de zorgvrager in kaart brengen;
- onderzoeken van directe socialesteunmogelijkheden, zoals hulp van de partner, kinderen of anderen;
- extra hulp of toezicht inschakelen indien nodig;
- de verantwoordelijkheid overnemen als er gevaar dreigt voor de zorgvrager.

Element 2.3

Het bieden van zorg die de algemene conditie ondersteunt of versterkt:

- vitale functies bewaken;
- hygiënische maatregelen treffen;
- veiligheidsmaatregelen treffen;
- pijn voorkomen of bestrijden;
- decubitus voorkomen of bestrijden;
- medische therapie ondersteunen;
- emotionele steun bieden;
- informatie geven;
- hulpmiddelen en voorwaarden regelen.

Element 2.4

Het aangaan, onderhouden en afsluiten van een relatie afgestemd op de veranderde beleving van de werkelijkheid van de zorgvrager:

- respecteren van de eigenheid, privacy en intimiteit van de zorgvrager;
- begrip en geduld tonen;
- non-verbaal communiceren;
- werken zonder een vast recept;
- zorgen voor structuur en regelmaat, gebruikmaken van hulpmiddelen daarvoor;
- kennis demonstreren over verschillende benaderingswijzen;
- vaardigheden bezitten om verschillen in benaderingswijzen in de praktijk te brengen;
- aangeven van persoonlijke en professionele grenzen;
- verwijzen naar andere hulpverlening.

Element 2.5

Erbij betrekken en ondersteunen van familie of mantelzorgers:

- het voeren van een gesprek met de familie of mantelzorgers over hun mogelijkheden en motivatie om te zorgen en hun behoefte aan ondersteuning;
- het informeren c.q. instrueren van familie of mantelzorgers over wat zij kunnen doen ten aanzien van de basiszorg en hoe ze dat het beste kunnen doen;
- actief luisteren;
- wegnemen van praktische obstakels;
- alternatieven bieden voor toezicht of zorg, bv. vrijwilligers, dagopvang enzovoort;
- voorbeeldgedrag laten zien;
- extra hulp inschakelen indien nodig;
- samenwerken met vrijwilligers.

3 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om het lijden van zorgvragers in een terminale situatie te verlichten, biedt de verzorgende palliatieve terminale zorg.

Toelichting

Verzorgenden komen in zeer veel verschillende situaties om zorg te verlenen. Naast chronisch zieken, gehandicapten en ouderen, verlenen zij ook zorg bij terminale cliënten. Juist deze intensieve situaties vragen van de verzorgende naast de basiszorg specifieke kennis, een specifieke houding en specifieke vaardigheden. De zorgvrager en zijn of haar naasten verwachten van de verzorgende dat zij weet wat het betekent om te zorgen voor iemand die binnen afzienbare tijd zal sterven. De verzorgende zal daarom open moeten staan voor vragen die in die situatie spelen, en moet daar antwoord op kunnen geven. Ook zal de verzorgende bewust moeten omgaan met haar eigen emoties. Als de vragen haar bekwaamheden te boven gaan, moet zij daar duidelijk haar grenzen in aangeven en zorgen voor het inschakelen van een andere zorgverlener, zoals een geestelijk verzorger. De verzorgende maakt in een dergelijke situatie deel uit van een team van zorgverleners en overlegt met anderen over de juiste werkwijze.

Bij

het geven van palliatieve, terminale zorg

gaat het om

- diverse bijwerkingen, complicaties en andere symptomen bestrijden;
- pijnbestrijding verzorgen;
- zorgen voor rust en comfort bij de zorgvrager;
- aandacht besteden aan existentiële vragen;
- erbij betrekken en ondersteunen van de naasten/mantelzorg;
- een bijdrage leveren aan het integraal, multidisciplinair zorgplan;
- nazorg leveren;

zodat

de laatste levensfase zo veel mogelijk overeenkomt met de wensen en behoeften van de zorgvrager en zijn of haar naasten.

Element 3.1

Diverse bijwerkingen, complicaties of andere symptomen bestrijden:

- systematische observatie van problemen als sufheid, obstipatie, misselijkheid, verminderde eetlust, mondverzorgingsproblemen, gevoelens van angst, machteloosheid en verwardheid, slapeloosheid en andere symptomen;
- gesignaleerde problemen omzetten in acties;
- overleggen met behandelend arts;
- zorgen voor eigen deskundigheid;
- gebruikmaken van protocollen of richtlijnen.

Element 3.2

Pijnbestrijding verzorgen:

- systematisch volgen van de pijnbeleving;
- tekorten in de pijnbestrijding signaleren;
- overleggen met behandelend arts indien nodig;
- medicatie toedienen conform voorschrift, protocollen of richtlijnen;
- alert zijn op nevenverschijnselen van pijnmedicatie.

Element 3.3

Zorgen voor rust en comfort bij de zorgvrager:

- oog hebben voor kleine alledaagse ongemakken;
- zorgen voor een opgeruimde, rustige omgeving rondom de zorgvrager;
- net iets meer doen dan strikt gevraagd wordt;
- actief onnodige vragen voorkomen;
- niet-geplande zorg bieden.

Element 3.4

Aandacht besteden aan existentiële vragen:

- openstaan voor vragen van zorgvrager en naasten;
- luisteren;
- antwoord geven op vragen voor zover dat ligt binnen de mogelijkheden van het vak;
- respect tonen voor verschillende levensstijlen of opvattingen;
- actief en open gelegenheid bieden aan de zorgvrager en naasten om emoties te uiten;
- actief en open gelegenheid bieden aan de zorgvrager c.q. naasten om het levensverhaal te vertellen;
- kennis over stervens- en rouwprocessen gebruiken in de ondersteunende begeleiding;
- doorverwijzen naar andere hulpverleners;
- samenwerken met andere hulpverleners en geestelijk verzorgers.

Element 3.5

Erbij betrekken en ondersteunen van de naasten/mantelzorg:

- het voeren van een gesprek met de familie of mantelzorgers over hun mogelijkheden en motivatie om te kunnen zorgen;
- het informeren c.q. instrueren van familie of mantelzorgers over wat zij kunnen doen ten aanzien van de zorg en hoe ze dat het beste kunnen doen;
- actief luisteren;

- wegnemen van praktische obstakels;
- alternatieven bieden voor toezicht of zorg, bv. vrijwilligers, nachtzorg enzovoort;
- voorbeeldgedrag laten zien;
- extra hulp inschakelen indien nodig;
- samenwerken met vrijwilligers.

Element 3.6

Een bijdrage leveren aan het integraal, multidisciplinair zorgplan:

- proactief meedenken over wat nodig is in die situatie;
- overleggen met collega-hulpverleners over de doelen en activiteiten van het zorgplan;
- het zorgplan mee uitvoeren;
- noodzaak tot bijstellen van het zorgplan signaleren;
- rapporteren over zorg.

Element 3.7

Nazorg leveren:

- bereidheid tonen om aan te sluiten bij gebruiken en rituelen van de zorgvrager;
- ondersteuning bieden aan naasten;
- rust en ruimte bieden aan naasten;
- kennis en vaardigheden gebruiken rondom de lichamelijke zorg van de overledene.

4 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om de zelfredzaamheid van de zorgvrager ten aanzien van het huishouden te handhaven, te verbeteren of verdere achteruitgang daarvan te voorkomen, biedt de verzorgende ondersteuning bij huishoudelijke verzorging.

Toelichting

Het ondersteunen bij het voeren van een huishouden is een complexe taak. Niet alleen het opruimen en schoonhouden van een woning valt eronder, maar ook textielverzorging en het verzorgen van mensen, dieren en planten die deel uitmaken van de leefsituatie. In een geordende, hygiënische situatie kan een zorgvrager zich prettig voelen, en worden complicaties in de situatie voorkomen.

Verzorgenden op mbo-niveau begeven zich vaak in situaties waarin zij met name persoonlijke verzorging bieden. Juist in situaties waarin naast de persoonlijke verzorging ook huishoudelijke zorg nodig is, wordt dit vaak gecombineerd aangeboden. De verzorgende zal daarom, afhankelijk van de keuze van de eigen instelling, ook ondersteuning bieden bij de huishoudelijke verzorging.

Ieder vult deze huishoudelijke activiteiten in op een eigen wijze. De verzorgende komt in heel verschillende situaties en ziet verschillende standaarden ten aanzien van de huishoudelijke verzorging. Binnen deze uiteenlopende situaties moet zij professioneel haar werkzaamheden verrichten. Dit betekent dat de verzorgende goed moet weten wat zij doet en waarom ze dat op een bepaalde manier doet. Richtlijnen bieden hiervoor een goed houvast. Tegelijkertijd werkt een verzorgende in de leefsituatie van een ander. Ze moet daarom flexibel en duidelijk tegelijk kunnen zijn. Soms moet ze zorgvragers afremmen in het ondernemen van activiteiten en soms moet ze mensen stimuleren iets zelf op te pakken.

Bij

het ondersteunen, stimuleren of overnemen van huishoudelijke activiteiten

gaat het om

- conform richtlijnen zorg dragen voor het opruimen, schoonmaken, het verzorgen van planten en dieren, het bed opmaken en textielverzorging;
- hygiëne bewaken en infectiepreventie;
- zelfstandig plannen en organiseren van de huishoudelijke werkzaamheden;
- overleggen, onderhandelen en samenwerken met de zorgvrager;
- stimuleren van de zelfredzaamheid indien mogelijk;
- observeren en signaleren ten aanzien van wijzigingen in de dagelijkse routine;

zodat

het welzijn en de kwaliteit van leven van de zorgvrager wordt bevorderd door een ordelijke en sfeervolle omgeving.

Element 4.1

Conform richtlijnen zorg dragen voor het opruimen, schoonmaken, het verzorgen van planten en dieren, het bed opmaken en textielverzorging:

- de persoonlijke verzorgingsstandaard van de zorgvrager en zijn of haar naasten kennen;
- de afspraken binnen de organisatie omtrent werkwijze en materialen kennen;
- omgaan met de spanning tussen de wens van de zorgvrager en de eigen beroepsnormen;
- weten wat er gedaan moet worden, hoe en hoe vaak;
- het werk verrichten binnen de daarvoor afgesproken tijd;
- inzetten van schoonmaakmiddelen conform de richtlijnen van de organisatie.

Element 4.2

Hygiëne bewaken en infectiepreventie:

- achtergronden omtrent hygiënisch werken en infectiepreventie kennen;
- regelmatig schoonmaken van plaatsen waar met name door direct contact overdracht van micro-organismen plaatsvindt, zoals op de doortrekker van het toilet, lichtknopjes, deuren, klinken en telefoons;
- regelmatig schoonmaken van vochtige en warme ruimtes, zoals keukens en sanitaire ruimtes;
- alert zijn op het bederven van voedsel en het goed bewaren van voedsel;
- regelmatig verschonen van werkdoeken, theedoeken en handdoeken.

Element 4.3

Zelfstandig plannen en organiseren van de huishoudelijke werkzaamheden:

- juiste volgorde ten aanzien van ruimtes hanteren: eerst woonruimte, daarna keukens, vervolgens slaapruidten, sanitaire ruimtes, verkeersruimtes, en ten slotte de bergruimtes;
- juiste volgorde ten aanzien van schoonmaken hanteren: eerst het grove vuil verwijderen, dan stofmakend werk uitvoeren, daarna droog stof verwijderen en vervolgens met natte werkzaamheden;
- gebruikte materialen schoonmaken en opbergen;
- de werkzaamheden binnen de daarvoor gestelde tijd verrichten.

Element 4.4

Overleggen, onderhandelen en samenwerken met de zorgvrager:

- luisteren naar wensen en behoeften van de zorgvrager;
- zorgvrager informeren over de professionele normen en werkwijze;
- heldere afspraken maken met de zorgvrager;
- belangen vooropstellen, niet standpunten;
- zoeken naar oplossingen in elkaars belang;
- met de zorgvrager bespreken wie wat doet, en hoe de zorgvrager bij het werk betrokken kan worden;
- de zorgvrager motiveren, indien mogelijk, taken zelf te doen;
- de zorgvrager afremmen als deze meer wil doen dan hij of zij eigenlijk kan;
- grenzen stellen bij zorgvragers die overvragen;
- flexibel maar doelgericht omgaan met afspraken.

Element 4.5

Stimuleren van de zelfredzaamheid indien mogelijk:

- inzicht hebben in de mogelijkheden van de zorgvrager;
- de zorgvrager motiveren, indien mogelijk, taken zelf te doen;
- de zorgvrager stimuleren zelf oplossingen te bedenken;
- de zorgvrager laten zien welke werkwijze handig is;
- de zorgvrager bepaalde taken aanleren;
- geduld hebben met de zorgvrager.

Element 4.6

Observeren en signaleren ten aanzien van wijzigingen in de dagelijkse routine:

- alert zijn op veranderingen in de lichamelijke en geestelijke conditie van de zorgvrager;
- oog hebben voor veranderingen in de omgeving van de zorgvrager;
- controleren of afspraken met de zorgvrager nagekomen zijn;
- opvallende wijzigingen bespreken met de zorgvrager;
- weten wanneer signalen doorgegeven moeten worden aan anderen.

5 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om tekorten ten aanzien van de vocht- en voedingstoestand van de zorgvrager te voorkomen, signaleert de verzorgende bedreigingen en ondersteunt zij bij de maaltijdvoorziening en bij het innemen van vocht.

Toelichting

In allerlei documenten over de basiszorg voor verzorgenden wordt het verzorgen van de voeding als een deelaspect genoemd. Voeding en vocht zijn echter heel basaal voor het welbevinden en de gezondheid van zorgvragers. Het vraagt specifieke aandacht, kennis en vaardigheden van verzorgenden om hier op een adequate manier mee om te gaan. Door goed te signaleren kan een verzorgende ondervoeding en uitdroging, en allerlei nare complicaties die daarmee samenhangen, voorkomen. Voeding is echter niet alleen een zaak van de juiste hoeveelheid en de juiste samenstelling, maar heeft ook heel duidelijk een emotionele waarde. Het kan fijn of gezellig zijn om te eten. Soms willen mensen wel eten, maar lukt het hun niet omdat ze door het een of ander beperkt zijn. Medicijnen kunnen invloed hebben op het hongergevoel. Het onderzoeken van de achtergronden rondom het eten en drinken, en het zorgen voor passende acties vraagt om specifieke bekwaamheden van de verzorgende.

Bij

het signaleren van bedreigingen en tekorten en het ondersteunen van de vocht- en voedingsstoestand van de zorgvrager

gaat het om

- signaleren van verminderde eetlust en minder drinken;
- signaleren van problemen bij voedselbereiding en voedselinname;
- hulp bieden of hulp regelen bij het eten en drinken;
- maatregelen nemen ter bevordering van de eetlust;

zodat

vroegtijdig ondervoeding of uitdroging bij zorgvragers voorkomen kan worden en de basis voor gezond leven gewaarborgd is.

Element 5.1

Signaleren van verminderde eetlust en minder drinken:

- kijken en vragen naar wat de zorgvrager eet en drinkt;
- letten op veranderingen ten aanzien van eten en drinken;
- zorgvrager vragen bij te houden wat hij of zij eet of drinkt;
- gewicht controleren;
- vermoeden van verandering bespreken met zorgvrager;
- vaststellen wat de zorgvrager wil, en wat dat betekent voor zijn of haar situatie;
- signalen bespreken met collega's of met leidinggevende;
- besluit nemen over het vervolg: voorlopig niets doen, andere aanpak, anderen inschakelen, verwijzen.

Element 5.2

Signaleren van problemen bij voedselbereiding en voedsel- c.q. vochtinname:

- opmerkzaam zijn op verminderde mobiliteit, de mogelijkheid om boodschappen te doen en voeding klaar te maken;
- observeren bij het eten, slikken en de mond- en tandverzorging, met name bij bedlegerige zorgvragers;
- kennen van bijeffecten van bepaalde medicijnen op hongergevoel of op vochthuishouding;
- opmerken van opwarmen van reeds bereid voedsel, alleen brood eten, vaak hetzelfde eten;
- met de zorgvrager signalen bespreken;
- motivatie voor het eten onderzoeken (niet meer gezellig, hoeft niet meer zo nodig, geen trek);
- alternatieven aandragen, zoals zacht voedsel, tafeltje-dek-je, vaker kleine beetjes enzovoort;
- de maaltijdbereiding overnemen;
- controleren of de voorgestelde alternatieven passen bij de zorgvrager en een bijdrage leveren aan het verminderen van de gesignaleerde problemen.

Element 5.3

Hulp bieden of regelen bij het eten en drinken:

- zorgen voor een goede houding van de zorgvrager;
- zorgen voor een sfeervolle omgeving;
- zorgvrager de tijd geven om rustig te kauwen en te slikken;
- zorgen voor voldoende drinken in de directe omgeving van de zorgvrager;
- helpen bij het klaarzetten of openen van verpakt voedsel;
- hulpmiddelen regelen om het eten en drinken gemakkelijker te maken;
- zorgen voor gezelschap tijdens het eten of drinken.

Element 5.4

Maatregelen nemen ter bevordering van de eetlust:

- stimuleren tot bewegen indien mogelijk;
- regelmatig kleine beetjes voedsel en vocht aanbieden of nemen;
- voedsel aantrekkelijk presenteren;
- huisarts of diëtist consulteren.

6 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om het herstel van de gezondheid van zorgvragers te bevorderen, complicaties te voorkomen en hen te ondersteunen bij therapeutische behandelingen, biedt de verzorgende naast de basiszorg een aantal verpleegtechnische handelingen.

Toelichting

Naast de basiszorg voert de verzorgende op mbo-niveau ook een aantal verpleegtechnische handelingen uit bij zorgvragers. Deze handelingen zijn beperkt in aantal en de verzorgende moet ertoe bevoegd en bekwaam zijn om ze te mogen uitvoeren. De verzorgende moet dus weten wat zij mag doen, en hoe zij dat moet doen. De voorwaarden en de rechtspositie hiervoor moeten bekend zijn bij de verzorgende.

Het gaat bij deze handelingen bijvoorbeeld om het verzorgen van maagsondes en katheters en tracheacanules, maar ook van stoma's. Maagsondes en blaaskatheters mag een verzorgende in opdracht ook inbrengen. Medicijnen uitzetten en toedienen valt echter ook onder deze handelingen. Wonden verzorgen, zwachteltechnieken toepassen, decubitus en smetten voorkomen zijn handelingen die een verzorgende eveneens in dit kader uitvoert.

Bij al deze handelingen handelt de verzorgende conform de procedures en de voorschriften zoals die bestaan in de organisatie. Daarnaast is een verzorgende zelf verantwoordelijk voor haar eigen bekwaamheid op dit gebied. Zij moet weten en kunnen aantonen dat ze die handeling goed kan uitvoeren.

Bij

het bieden van een aantal verpleegtechnische handelingen

gaat het om

- kennis hebben van de eigen rechtspositie;
- regelen van voorwaarden die nodig zijn voor het bieden van deze zorg;
- verpleegtechnische en agogische vaardigheden demonstreren;
- het conform de richtlijnen uitvoeren van in de deelkwalificatie 304 beschreven handelingen;
- advies, instructie en voorlichting (AIV) geven;
- zorgen voor eigen bekwaamheid;

zodat

de gezondheid en het herstel van de zorgvrager worden bevorderd en complicaties worden voorkomen.

Element 6.1

Kennis hebben van de eigen rechtspositie:

- kunnen weergeven wat een voorbehouden handeling is;
- weten op welke manier voorbehouden handelingen geregeld zijn voor verzorgenden;
- kunnen benoemen welke handelingen een verzorgende wettelijk mag verrichten;
- kunnen aangeven wanneer men bekwaam en bevoegd is voor die handelingen binnen de eigen organisatie;
- eigen verantwoordelijkheid nemen.

Element 6.2

Regelen van voorwaarden die nodig zijn voor het bieden van deze zorg:

- zorgen voor uitvoeringsverzoek;
- zorgen voor een goede overdracht bij aanname zorgvraag;
- assertief zijn rondom eigen bekwaamheid en bevoegdheid;
- hulpmiddelen organiseren;
- verslaglegging en verantwoording regelen;
- zorgen voor continuïteit in tijd, persoon en aanpak.

Element 6.3

Verpleegtechnische en agogische vaardigheden demonstreren:

- richtlijn rondom de handeling kennen;
- een zelfverzekerde houding demonstreren, gebaseerd op kennis en oefening;
- zorgvrager informeren en zo nodig geruststellen;
- zorgvuldig handelen;
- handeling verantwoorden in het dossier.

Element 6.4

Het conform de richtlijnen uitvoeren van in de deelkwalificatie 304 beschreven handelingen:

- zorgen voor veiligheid van zorgvrager;
- ondersteunen bij onzekerheid en angst;
- protocollen en richtlijnen kennen en gebruiken;
- hygiënische maatregelen treffen;
- zorgvrager of mantelzorger informeren en zo nodig instrueren;
- de nodige maatregelen treffen voor voortgang tijdens afwezigheid zorgverleners;
- mogelijke complicaties of negatieve gevolgen van het handelen voorkomen en bestrijden.

Element 6.5

Advies, instructie en voorlichting (AIV) geven:

- informatie over de handelingen afstemmen op persoon en situatie;
- rekening houden met ziekte en behandeling;
- vragen van de zorgvrager en zijn of haar naasten inventariseren en daarop ingaan;
- advies, instructie en voorlichting (AIV) bieden over de handelingen;
- zorgen voor schriftelijk en audiovisueel ondersteuningsmateriaal;
- collega's informeren.

Element 6.6

Zorgen voor eigen bekwaamheid:

- verpleegtechnische vaardigheden op het vereiste niveau houden;
- vakliteratuur bijhouden;
- symposia en instructiebijeenkomsten bezoeken;
- aan wettelijke eisen en regelingen voldoen;
- conform de beroepscode handelen.

7 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om zorgvragers te helpen bij het omgaan met de gevolgen van het ziek zijn en bij het voorkomen en terugdringen van psychosociale problemen, verleent de verzorgende ondersteunende begeleiding.

Toelichting

Ondersteunende begeleiding is een kenmerkend en essentieel onderdeel van het zorg verlenen door een verzorgende. Tijdens de werkzaamheden biedt de verzorgende de zorgvrager de mogelijkheid om aan te geven waarover hij of zij wil praten. Door goed te luisteren, er te zijn, dóór te vragen en zich in te leven in de positie van de zorgvrager komen mogelijke problemen of emoties naar voren die de zorgvrager wil delen. Belangrijk bij ondersteunende begeleiding is dat de verzorgende reageert op dat wat de zorgvrager aangeeft. De zorgvrager bepaalt de inhoud, het tempo en de richting van de begeleiding. Verzorgenden komen niet specifiek alleen voor de begeleiding, het is een geïntegreerd onderdeel van hun werk. Juist omdat verzorgenden langer in een situatie komen en samenwerken met een zorgvrager horen en zien zij veel van wat de zorgvrager bezighoudt. Een verzorgende hoort hier uiteraard zorgvuldig mee om te gaan, en de privacy van de zorgvrager te bewaken.

In situaties waarin de zorgvrager minder aanspreekbaar is, zoals bij psychogeriatrische zorgvragers, of niet de verantwoordelijkheid kan nemen voor zijn of haar eigen keuzes, wordt een actievere begeleiding van de verzorgende gevraagd. Hier komt dan een meer sturend element van begeleiden naar voren. In de termen van de AWBZ is dat onderscheiden in activerende begeleiding. Omdat er dan vaak sprake is van complexere en intensievere zorgsituaties, is het dan voor een verzorgende van belang haar eigen grenzen te bewaken en in elk geval regelmatig haar handelen te bespreken met collega's of met haar leidinggevende.

Bij

het verlenen van ondersteunende begeleiding

gaat het om

- het zich bewust zijn van de eenzijdige afhankelijkheid van de zorgvrager;
- laagdrempelig, geïntegreerd begeleiden;
- doelgericht en planmatig communiceren;
- emotionele steun bieden;
- praktische steun bieden;
- respect voor privacy en autonomie van de zorgvrager;
- tijdig en adequaat verwijzen;

zodat

zorgvragers hun gevoelens over moeilijkheden kunnen uiten en steun voelen in het greep krijgen op deze gevoelens en problemen.

Element 7.1

Het zich bewust zijn van de eenzijdige afhankelijkheid van de zorgvrager:

- weten dat de relatie tussen zorgvrager en zorgverlener ongelijk is: de een vraagt, de ander geeft;
- zich kunnen inleven in de situatie van de zorgvrager en dit kunnen uitdrukken;
- evenwicht bewaken tussen nabijheid en professioneel afstand houden;
- openstaan voor zingevingsvragen;
- aandacht hebben voor de kwetsbaarheid van de zorgvrager.

Element 7.2

Laagdrempelig, geïntegreerd begeleiden:

- luisteren en HDL- of ADL-activiteiten combineren;
- reageren op dat wat de zorgvrager aangeeft;
- een open en eerlijke houding tonen;
- begrip en medeleven tonen;
- taalgebruik afstemmen op de zorgvrager.

Element 7.3

Doelgericht en planmatig communiceren:

- problemen op lichamelijk, emotioneel, sociaal en verstandelijk gebied signaleren;
- de vraag van de zorgvrager verhelderen;
- begeleidingsdoel formuleren met zorgvrager en dit in het zorgplan opnemen;
- overleggen over begeleidingsdoel met collega's, wijkverpleegkundige of leidinggevende;
- met zorgvrager afspreken hoelang de begeleiding gaat duren;
- bij weinig aanspreekbare zorgvragers zelf verantwoordelijkheid nemen en sturen in de begeleiding;
- door middel van informatie stimuleren of overredenen;
- zo nodig confronteren;
- tussentijds en bij afsluiten van de zorg evalueren met zorgvrager.

Element 7.4

Emotionele steun bieden:

- aandacht, tijd en ruimte geven aan/voor emoties van de zorgvrager;
- gevoelens laten uiten;
- troosten;
- begrip en medeleven tonen;
- geruststellen;
- de problemen erkennen;
- onmacht over onoplosbaarheid van sommige situaties erkennen.

Element 7.5

Praktische steun bieden:

- vragen hoe de zorgvrager de dag invult en waar knelpunten zitten;
- zelfredzaamheid stimuleren, bv. door samen dingen te doen of te oefenen;
- helpen bij structureren van de dag;
- hulpmiddelen regelen;
- vrijwilligershulp inroepen.

Element 7.6

Respect voor privacy en autonomie van de zorgvrager:

- zorgvuldig omgaan met datgene wat de zorgvrager in vertrouwen vertelt;
- zich respectvol gedragen tegenover de zorgvrager;
- de zorgvrager zien en benaderen als uniek individu;
- conform de beroepscode hanteren van het beroepsgeheim.

Element 7.7

Tijdig en adequaat verwijzen:

- signaleren wanneer niet meer aan verwachtingen voldaan kan worden;
- de sociale kaart gebruiken ten aanzien van psychosociale zorgverlening in de regio;
- met instemming van zorgvrager overleggen met andere disciplines;
- nagaan of verwijzing tot het gewenste contact of resultaat heeft geleid.

8 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Individuele preventie

Competentie

Om zorgvragers te ondersteunen in het zorgen voor zichzelf, geeft de verzorgende individueel advies, instructie en voorlichting (AIV) over de basiszorg en het bevorderen van de zelfredzaamheid.

Toelichting

Verzorgenden nemen niet alleen de zorg over en ondersteunen zorgvragers op die manier, maar ze geven ook informatie, advies en instructie aan de zorgvrager. Op die manier ondersteunt de verzorgende de zorgvrager in het (weer) aanleren van de activiteiten die nodig zijn om de zelfzorg te kunnen uitvoeren.

Soms zal daarnaast toch ook nog het overnemen van activiteiten nodig zijn, als activiteiten niet uitvoerbaar zijn door de zorgvrager of door de mantelzorg. Informatie, advies en instructie beperkt zich tot de onderwerpen rondom basiszorg en het bevorderen van de zelfredzaamheid. Bij het geven van informatie, advies en instructie wordt van de verzorgende verwacht dat zij dat systematisch en verantwoord doet. Zij moet daarom beschikken over voorlichtende vaardigheden, en moet weten wanneer en hoe ze informatie kan aanbieden. Ook moet de verzorgende zich bewust zijn van de noodzaak tot verwijzing of het inroepen van advies van anderen. Zoals in competentie 0 aangegeven is, zal de verzorgende in het kader van de relatie professioneel zijn bij het bieden van deze activiteiten en aansluiten bij de beleving en de situatie van de zorgvrager.

Bij

het geven van individueel informatie, advies en instructie ten aanzien van de basiszorg of de zelfredzaamheid

gaat het om

- gericht antwoord geven op vragen om informatie;
- zelf actief informatie, advies of instructie aanbieden;
- op maat aanbieden van de voorlichting;
- kennis paraat hebben, of snel kunnen achterhalen;
- doelgericht gebruikmaken van materialen c.q. hulpmiddelen;
- tijdig en adequaat verwijzen;

zodat

de zorgvrager zelf de regie kan houden over zijn of haar eigen zelfredzaamheid en dat kan organiseren op een manier die bij hem of haar past.

Element 8.1

Gericht antwoord geven op vragen om informatie:

- openstaan voor vragen;
- luisteren naar de vraag achter de vraag;
- doorvragen;
- informatie geven;
- nagaan of de informatie begrepen is;
- vragen of er meer informatie of andere informatie nodig is.

Element 8.2

Zelf actief informatie, advies of instructie aanbieden:

- signaleren waarover het de zorgvrager aan kennis of informatie ontbreekt;
- zorgvrager keuze bieden om informatie te krijgen;
- informatie bieden ten behoeve van de zelfredzaamheid, hulpmiddelen, voeding, hulpmiddelen en voorzieningen, aanleren nieuw gedrag;
- voorbeeldgedrag laten zien.

Element 8.3

Op maat aanbieden van de voorlichting:

- vragen welke informatie de zorgvrager al heeft en nog wenst;
- voorlichting gefaseerd aanbieden;
- aanbieden nadere informatie te geven op een ander moment;
- verwijzen bij complexere of gespecialiseerde voorlichting;
- verslag leggen van de geboden voorlichting.

Element 8.4

Kennis paraat hebben, of snel kunnen achterhalen:

- voorbereiden op een informatie- of adviesgesprek;
- weten welke informatie relevant is voor de zorgvrager;
- weten waar aanvullende informatie te halen is;
- sociale kaart kennen.

Element 8.5

Doelgericht gebruikmaken van materialen c.q. hulpmiddelen:

- weten welk ondersteunend foldermateriaal zinvol is om mee te nemen voor de zorgvrager;
- eventueel videoband gebruiken voor instructie of voorlichting;
- hulpmiddelen, folders e.d. achterlaten bij zorgvrager en een volgende keer op terugkomen.

Element 8.6

Tijdig en adequaat verwijzen:

- signaleren wanneer niet meer aan verwachtingen voldaan kan worden;
- nagaan bij zorgvrager of deze zelf weet waar hij of zij verdere informatie kan krijgen;
- de sociale kaart gebruiken ten aanzien van andere zorgverlening in de regio;
- met instemming van zorgvrager overleggen met andere zorgverleners;
- in overleg met wijkverpleegkundige of leidinggevende verwijzen bij ontoereikende eigen deskundigheid;
- nagaan of verwijzing tot het gewenste contact of resultaat heeft geleid.

9 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor mantelzorgers

Competentie

Om mantelzorgers te ondersteunen in het zorgen voor een ander, biedt de verzorgende hulp bij de basiszorg en het bevorderen van de zelfredzaamheid, en geeft hun daarover individueel informatie, advies en instructie.

Toelichting

Verzorgenden komen op verschillende manieren met mantelzorgers in aanraking. De mantelzorgers zijn vaak de kern waar het in een huishouden met een chronisch zieke, stervende, oudere of gehandicapte om draait. Zij fungeren als aanspreekpunt voor allerlei praktische zaken, doen zelf de meeste taken die nodig zijn in die situatie, en vullen de gaten op die ontstaan door het tekortschieten van professionele zorg. De mantelzorger heeft daarbij soms ook een coördinerende en afstemmende rol tussen de verschillende hulpverleners en instanties. De eigen behoeften en belangen van de mantelzorger kunnen in een dergelijke situatie in de knel komen.

Verzorgenden werken ook vaak samen met de mantelzorgers. Zij hebben een belangrijke rol in het signaleren van spanningen en mogelijke overbelasting bij de mantelzorger die daardoor ontstaat. Verzorgende zullen daarbij moeten aansluiten bij de gewoontes en de behoeften van de mantelzorgers, en eventueel andere keuzes dan de door hen voorgestelde moeten respecteren. Zij ondersteunen ook de mantelzorgers methodisch en doelgericht.

Bij

het ondersteunen van mantelzorgers

gaat het om

- het signaleren van de noodzaak voor het ondersteunen van mantelzorgers;
- opbouwen en onderhouden van de relatie met de mantelzorger;
- afstemmen van het handelen op en samenwerken met de mantelzorger;
- spanningen tussen zorgvrager en mantelzorger hanteren;
- methodisch werken voor mantelzorgondersteuning;

zodat

spanningen en overbelasting bij de mantelzorger voorkomen worden en de kwaliteit van de relatie van de mantelzorger met de zorgvrager wordt gewaarborgd.

Element 9.1

Het signaleren van de noodzaak voor het ondersteunen van mantelzorgers:

- luisteren naar verhalen en signalen van mantelzorgers;
- mantelzorgers stimuleren zich te uiten;
- knelpunten in de situatie inventariseren;
- opgemerkte signalen bespreken met de mantelzorger;
- signalen bespreken met collega's, wijkverpleegkundige of leidinggevende;
- signalen vertalen naar mogelijkheid tot ondersteuning.

Element 9.2

Opbouwen en onderhouden van de relatie met de mantelzorger:

- de rol van de mantelzorger erkennen en respecteren;
- bevragen van mantelzorger naar gewoontes of voorkeuren bij het verzorgen van de ander en daarbij aansluiten;
- de autonomie van de mantelzorger respecteren;
- zich bewust zijn van verschil in beleving en aanpak tussen mantelzorger en zorgverlener;
- regelmatig met de mantelzorger overleggen over eigen behoeften;
- regelmatig evalueren met mantelzorger over zorgproces;
- regelmatig evalueren met mantelzorger over eigen behoeften.

Element 9.3

Afstemmen van het handelen op en samenwerken met de mantelzorger:

- aansluiten bij de gewoontes, mogelijkheden en beperkingen van de mantelzorger;
- gebruikmaken van de ervaringskennis van de mantelzorger;
- systematisch taken en behoeften van de mantelzorger inventariseren;
- ondersteuning, verlichting of overname van zorgtaken regelen;
- samen met de mantelzorger zorg verlenen;
- voor adequate hulpmiddelen, aanpassingen of voorzieningen zorgen;
- ondersteunende begeleiding bieden aan mantelzorgers;
- luisteren naar beleving van de mantelzorger;
- mantelzorger op maat informeren, adviseren of instrueren;
- vrijwilligers of andere disciplines inschakelen.

Element 9.4

Spanningen tussen zorgvrager en mantelzorger hanteren:

- verschillende belangen van zorgvrager en mantelzorger erkennen;
- verschillen en/of spanningen bespreken met de mantelzorger;
- persoonlijke normen professioneel hanteren;
- voorstellen doen ter vermindering van de spanning;
- met anderen op eigen rol en eigen inbreng reflecteren.

Element 9.5

Methodisch en systematisch werken voor mantelzorgondersteuning:

- zorgbehoefte van de mantelzorger inschatten;
- rekening houden met verwerkingsfasen van de mantelzorger;
- kennis over mantelzorg en geldende instrumenten gebruiken (bv. Zorgkompas);
- met mantelzorger doelen en werkwijze vaststellen;
- aangeven wanneer en hoe ondersteuning bij mantelzorg nodig is;
- protocollen en kwaliteitsrichtlijnen, voor zover toepasbaar, gebruiken;
- organiseren van het eigen werk;
- eigen tijd goed beheren;
- zorg regelmatig met mantelzorger evalueren en bijstellen;
- regelmatig rapporteren over de voortgang en evaluaties in zorgdossier en teamoverleg.

10 Rol: Zorgverlener

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden

Competentie

Om ervoor te zorgen dat de zorgvrager die zorg krijgt die hij of zij nodig heeft als de situatie zich anders ontwikkelt dan verwacht, signaleert de verzorgende veranderingen en schakelt zij andere professionals in.

Toelichting

Verzorgenden komen in hun dagelijkse werk voortdurend situaties tegen waarbij zij moeten afwegen of iets normaal is of niet. Ook komt dan direct aan de orde hoe zij dat inschatten en wat zij ermee kunnen of moeten. Het is een onderdeel van hun werk om veranderingen bij de zorgvrager of in de situatie te signaleren. Dit wordt cliëntgericht signaleren genoemd. Dat signaleren is een proces dat uit verschillende stappen bestaat. Bij iedere stap maakt de verzorgende een keuze of een volgende stap nodig is of niet.

Een verzorgende kan op grond van de signalen zelf actie ondernemen, overleggen met anderen over de te nemen acties, kan een ander tot actie bewegen, of kan anderen inschakelen. In veel situaties zal zij eerst overleggen met de eerstverantwoordelijke, de wijkverpleegkundige of de leidinggevende.

Bij

cliëntgericht signaleren

gaat het om

- waarnemen van veranderingen;
- checken;
- bespreken van het signaal;
- besluiten wat te doen;
- uitvoeren geëigende actie;

zodat

de zorgvrager de zorg ontvangt die hij of zij nodig heeft en problemen worden voorkomen.

Element 10.1

Waarnemen van veranderingen:

- gebruikmaken van al je zintuigen;
- gebruikmaken van je intuïtie 'hier klopt iets niet', een 'niet pluis-gevoel';
- duiden van veranderingen.

Element 10.2

Checken:

- controleren van de waarnemingen;
- zichzelf bevragen op ernst van het signaal;
- signaal bespreken met de cliënt;
- signaal bespreken met collega's of andere hulpverleners;
- controleren hoe vaak het voorkomt;
- nagaan welke consequenties het signaal heeft.

Element 10.3

Bespreken van het signaal:

- met zorgvrager, eerstverantwoordelijke of leidinggevende signaal bespreken;
- onderzoeken met zorgvrager of anderen wat de oorzaak van het signaal kan zijn;
- verschillende oplossingen bespreken en onderzoeken.

Element 10.4

Besluiten wat te doen:

- prioriteiten kunnen stellen ten aanzien van noodzakelijke activiteiten;
- de oplossing kiezen die bijdraagt aan het oplossen van het probleem;
- snel kunnen besluiten wat nodig is in die situatie;
- nagaan bij de zorgvrager, eerstverantwoordelijke of leidinggevende of de keuze wordt gesteund;
- kiezen om bewust niets te doen;
- vervolgen van het signaleren;
- opschrijven in het dossier wie wat wanneer en hoe gaat doen;
- een moment voor evaluatie plannen.

Element 10.5

Uitvoeren geëigende actie:

- zelf oplossing uitvoeren;
- eerstverantwoordelijke of leidinggevende actie laten ondernemen;
- anderen inschakelen;
- evalueren of de oplossing succesvol is.

11 Rol: Regisseur

Domein: Zorg

Domeinspecificatie: alle domeinen

Competentie

Om de kwaliteit van zorg voor de zorgvrager te bevorderen, coördineert de verzorgende de individuele zorg.

Toelichting

Verzorgenden hebben een belangrijke taak in het bewaken van de kwaliteit van de zorg bij de individuele cliënt. Zij signaleren knelpunten, zien wat wel of niet werkt in de dagelijkse praktijk, en hebben ideeën over hoe de zorg anders of beter zou kunnen. De verzorgende die in stabiele situaties tegelijk eerst- of eindverantwoordelijke is, coördineert daarom activiteiten rondom de zorgverlening in die situatie. Continuïteit van de zorg is het streven en daaraan werkt de verzorgende methodisch. Dit betekent dat zij een zorgplan maakt, en de uitvoering daarvan bewaakt. Zij overlegt met collega's over werkafspraken, en neemt het initiatief tot verbetering bij knelpunten in de zorgverlening. Indien nodig regelt zij de afronding van de zorg of de overdracht naar een andere zorgsetting. Als het nodig is, zorgt de verzorgende voor multidisciplinair overleg. In deze coördinerende rol is de verzorgende ook gericht op signalen die een betekenis hebben voor het beleid van het team en/of de gehele organisatie. Dan gaat het om signalen die te maken hebben met de kwaliteit van de zorg, de kwaliteit van de werkomgeving, of de gevolgen van keuzes die door de organisatie zijn gemaakt. Door professioneel en adequaat te communiceren en te handelen rondom de coördinatie fungeert de verzorgende als een spin in het zorgweb rond de zorgvrager.

Bij

het coördineren van de zorg

gaat het om

- alledaagse zorgactiviteiten overstijgen;
- een inhoudelijke bijdrage leveren aan het verbeteren van de zorg;
- continuïteit van zorg organiseren en bewaken;
- het verloop van de zorg kritisch volgen en bewaken;
- multidisciplinair samenwerken;
- beleidsgericht signaleren;

zodat

de zorgvrager vanuit zijn perspectief de zorg als een samenhangend geheel ontvangt.

Element 11.1

Alledaagse zorgactiviteiten overstijgen:

- betrokkenheid tonen bij de zorgvrager;
- zich kenmerken door een opmerkelijke houding;
- indien nodig iets extra's doen;
- reflecteren in en op de situatie;
- knelpunten en mogelijke verbeterpunten signaleren, bespreken en oppakken.

Element 11.2

Een inhoudelijke bijdrage leveren aan het verbeteren van de zorg:

- eigen signalen serieus nemen en bespreken;
- kennis van het eigen vakgebied gebruiken;

- relevante vakliteratuur gebruiken;
- werkafspraken evalueren en bijstellen;
- werken volgens protocollen, deze aanvullen of het signaal afgeven dat ze herzien moeten worden;
- creatief denken.

Element 11.3

Continuïteit van zorg organiseren en bewaken:

- duidelijke afspraken maken over zorgactiviteiten en tijden waarop die uitgevoerd worden;
- een dossier aanleggen;
- zorgen voor uitvoering van het plan en dit bewaken;
- evaluatieprocedure vaststellen en uitvoeren;
- met zorgvrager noodzaak voor overdracht of stoppen van zorg bespreken;
- zorgplan afronden;
- overdracht schrijven, en eventueel mondeling toelichten;
- gegevens verwerken volgens afspraak binnen de instelling.

Element 11.4

Het verloop van de zorg in die situatie kritisch volgen en bewaken:

- afwijkingen van de koers van individuele zorgverleners opsporen en corrigeren;
- het verloop richting doelstelling kritisch volgen;
- bewaken dat het plan aansluit bij de noden en behoeften van de zorgvrager;
- initiatief nemen tot een gesprek met individuele zorgverleners;
- rapportages over de zorg evalueren;
- zo nodig plan bijstellen;
- problemen bespreekbaar maken.

Element 11.5

Multidisciplinair samenwerken:

- initiatieven nemen in het contact met andere disciplines;
- overleggen met andere hulpverleners over knelpunten of te behalen resultaten;
- andere hulpverleners raadplegen bij twijfel of bij complicatie;
- zich assertief opstellen;
- zich flexibel opstellen;
- voor eigen deskundigheid instaan;
- eigen grenzen (er)kennen.

Element 11.6

Beleidsgericht signaleren:

- onveilige situaties opmerken en melden aan eindverantwoordelijke of leidinggevende;
- onhygiënische situaties opmerken en melden aan eindverantwoordelijke of leidinggevende;
- onverantwoorde arbeidsomstandigheden opmerken en melden aan eindverantwoordelijke of leidinggevende;
- knelpunten in informatie en communicatie tussen organisatie en zorgvrager aangeven;
- verschillen tussen belangen van cliënten en belangen van de organisatie doorgeven;
- mogelijkheden tot verbetering van de klantgerichtheid doorgeven.

12 Rol: Coach

Domein: Organisatie van zorg

Domeinspecificatie: Werkbegeleiding

Competentie

Om stagiaires in de verzorging op de werkplek te begeleiden in hun opleiding en nieuwe collega's in te werken op hun werkplek, geeft de verzorgende werkbegeleiding.

Toelichting

Werkbegeleiding geven aan stagiaires of aan nieuwe collega's is voor veel verzorgenden een vanzelfsprekend onderdeel van hun werk. Het meenemen van collega's en het laten zien van datgene wat een verzorgende doet is vaak leuk, en stimuleert om weer eens duidelijk te maken wat je doet en hoe je dat doet. Het geven van werkbegeleiding vraagt echter meer dan alleen meelopen met een ervaren verzorgende. Om te kunnen leren, is een aantal voorwaarden nodig waardoor de stagiaire of de nieuwe collega ook de ruimte krijgt om te leren. Heel basaal hierbij is dat de verzorgende die werkbegeleiding biedt daarvoor over de juiste houding beschikt. Dit betekent dat de verzorgende geïnteresseerd en open moet zijn ten opzichte van die ander, leren centraal stelt en dat doelgericht en bewust doet. Naast een juiste houding zijn ook goede communicatieve vaardigheden nodig, zoals feedback kunnen geven, doorvragen en tips of instructies geven.

Bij

het geven van werkbegeleiding aan stagiaires in de verzorging en aan nieuwe collega's

gaat het om

- rekening houden met de leerdoelen en de mogelijkheden van de ander;
- voorbeeldgedrag laten zien;
- feedback geven en ontvangen;
- methodisch begeleiden;
- instrueren en adviseren;

zodat

stagiaires en nieuwe collega's worden geholpen zich te ontwikkelen tot goede zorgverleners.

Element 12.1

Rekening houden met de leerdoelen en de mogelijkheden van de ander:

- blijk geven van belangstelling voor de mogelijkheden en de leerdoelen van de ander;
- blijk geven van inzicht in wat van de ander verwacht mag worden;
- de logica van de leerdoelen bewaken;
- meedenken over de manier waarop de leerdoelen gehaald kunnen worden;
- aansluiten bij behoeften van de ander;
- aansluiten bij opdrachten vanuit de opleiding.

Element 12.2

Voorbeeldgedrag laten zien:

- inspireren, motiveren, waardering geven;
- feedback geven op inhoud, gedrag en gevoelens;
- een open en eerlijke houding hebben;
- zó aan zelfreflectie doen dat anderen het merken;
- uitgaan van eigen kwaliteiten en kwaliteiten van anderen;
- reflecteren met anderen op eigen en professionele normen.

Element 12.3

Feedback geven en ontvangen:

- feedback geven op inhoud, gedrag en gevoelens;
- openstaan voor het ontvangen van feedback.

Element 12.4

Methodisch begeleiden:

- voorbereiden van de begeleidingsgesprekken;
- communicatievaardigheden toepassen;
- blijk geven van kennis van stagedoelen;
- blijk geven van kennis van leerdoelen;
- leren centraal stellen tijdens de begeleiding;
- activiteiten stapsgewijs plannen;
- evalueren en bijstellen van gemaakte afspraken;
- resultaten vastleggen.

Element 12.5

Instrueren en adviseren:

- aansluiten bij de bestaande kennis en vaardigheden van degene die wordt begeleid;
- werkvolgorde bespreken;
- informeren over werkmethoden, richtlijnen, protocollen;
- de ander onder begeleiding laten handelen;
- gericht aandachtspunten meegeven aan de ander.

13 Rol: Beroepsbeoefenaar

Domein: Beroep

Domeinspecificatie: Beroepsuitoefening

Competentie

Om kwalitatief verantwoorde zorg te bieden, werkt de verzorgende actief samen in een team en functioneert zij als lid van een organisatie.

Toelichting

Verzorgenden werken binnen een team en binnen een dienstverlenende organisatie. Naast de rol van zorgverlener en die van coach/werkbegeleider komt nu de rol van beroepsbeoefenaar aan de orde. In deze rol wordt van de verzorgende verwacht dat zij actief laat zien wat het betekent om als professionele zorgverlener binnen een thuiszorgorganisatie te werken. Zij zal dit binnen haar team moeten laten zien, maar ook aan zorgvragers. De kaders van de organisatie bepalen mee hoe zij haar werk kan doen. Dit moet zij kunnen verantwoorden voor haarzelf en moet zij kunnen uitleggen. Daarnaast moet een verzorgende signaleren als er spanningen ontstaan tussen de kaders en de kwaliteit van de zorgverlening zoals de verzorgende of de zorgvrager die ervaart.

Als teamlid en lid van de organisatie heeft de verzorgende verantwoordelijkheden waar zij specifieke kennis en vaardigheden voor nodig heeft. Verzorgenden moeten daarbinnen hun stem laten horen en hun deskundigheden durven laten zien.

Bij

het functioneren als verzorgende binnen een team en binnen een dienstverlenende organisatie

gaat het om

- het stem geven aan de waarde en de inhoud van het vak verzorging;
- het hanteren van de spanning tussen doelmatigheid en kwaliteit;
- het samenwerken in een team;
- het kunnen uitdragen van de belangen van de organisatie;
- het uitvoeren van activiteiten ten behoeve van het team, inhoudelijk en/of relationeel;

zodat

de verzorgende als professioneel teamlid deel uitmaakt van de organisatie.

Element 13.1

Het stem geven aan de waarde en de inhoud van het vak verzorging:

- zich met de zorg identificeren;
- het belang en de waarde van de zorg en de daarbij horende deskundigheid in de dagelijkse praktijk en binnen de organisatie uitdragen;
- open en met argumenten communiceren;
- actief deelnemen aan zorginhoudelijke of beroepsmatige discussies.

Element 13.2

Het hanteren van de spanning tussen doelmatigheid en kwaliteit:

- knelpunten in de zorgverlening signaleren;
- het belang van doelmatig werken kunnen weergeven;
- informatie verzamelen die van belang is voor de verbetering van de zorg;
- signalen of verbeteracties bespreken;

- reflecteren op eigen houding en activiteiten;
- kiezen voor een strategie voor het omgaan met de spanning.

Element 13.3

Het samenwerken in een team:

- mondeling en schriftelijk rapporteren aan collega's over zorgsituaties en eigen handelen;
- deelnemen aan of organiseren van (cliënt- of team)besprekingen met collega's;
- consult vragen bij collega's of wijkverpleegkundigen inzake de zorg;
- signaleren ten aanzien van mogelijke problemen in de continuïteit van de zorgverlening;
- zo nodig de eindverantwoordelijke van zorg, wijkverpleegkundige of leidinggevende inschakelen;
- knelpunten en wensen aangeven aan de eindverantwoordelijke van zorg of aan leidinggevende;
- voorwaarden formuleren die wenselijk zijn voor de te verlenen zorg;
- deelnemen of meewerken aan kennisoverdracht binnen het team of binnen de organisatie.

Element 13.4

Het kunnen uitdragen van de belangen van de organisatie:

- de cliënt informeren over relevante veranderingen binnen de organisatie;
- de visie, de kaders en de belangen vanuit de organisatie accepteren;
- voor de zorgvrager de visie, de kaders en de belangen vanuit de organisatie verduidelijken;
- de rechten van de zorgvrager verduidelijken;
- aangeven waar de zorgvrager terecht kan bij vragen of bij klachten;
- de leidinggevende informeren over belangenconflicten.

Element 13.5

Het uitvoeren van activiteiten ten behoeve van het team, inhoudelijk en/of relationeel:

- bijdragen aan een open werkklimaat;
- inhoudelijke deskundigheid demonstreren in het team;
- het deelnemen aan vakinhoudelijke werkgroepen of projecten;
- het ontwikkelen of meedenken over inhoudelijke protocollen en procedures;
- standpunten durven uiten;
- een voorbeeldfunctie vervullen;
- instructie geven aan collega's;
- anderen motiveren;
- initiatief nemen tot evaluatie van nieuwe werkwijze;
- extra activiteiten ondernemen ten behoeve van de teamgeest.

14 Rol: Beroepsbeoefenaar

Domein: Beroep

Domeinspecificatie: Beroepsuitoefening

Competentie

Om die zorg te kunnen bieden die voldoet aan de professionele eisen die gesteld mogen worden aan een verzorgende werkzaam op mbo-niveau, werkt de verzorgende vanuit de actueel geldende professionele waarden en kaders voor de beroepsgroep.

Toelichting

Van een verzorgende wordt verwacht dat zij voldoet aan een aantal eisen die passen bij haar beroep en bij het niveau van haar opleiding. De eindtermen van de opleiding, zoals weergegeven in *Gekwalificeerd voor de toekomst* (Commissie Kwalificatiestructuur 1996), geven een beeld van datgene wat verwacht wordt ten aanzien van de beroepsuitoefening. Daarnaast geeft het beroepsprofiel en de beroepscode voor de verzorging aan welke kaders er zijn voor de verzorgende. Ook de nu beschreven competenties van de verzorgende maken deel uit van de kaders. Zij vormen de basis van en geven richting aan het handelen van de verzorgende. Uit de kaders die er zijn, wordt duidelijk dat de verzorgende met haar hoofd werkt, dat wil zeggen dat zij een opleiding op mbo-niveau heeft afgesloten en voldoet aan de daarbij horende eindtermen en competenties. Daarnaast werkt zij met haar hart, respectvol en cliëntgericht aan het verlenen van professionele zorg. Het praktische deel van het werk, het stimuleren, ondersteunen of compenseren van tekorten bij zorgvragers, wordt vaak genoemd als het werken met de handen. Juist het integreren van hoofd, hart en handactiviteiten maakt de waarde van het vak duidelijk. Naast het laten zien van haar deskundigheid en bekwaamheid vraagt het werken volgens de eisen en kaders om een continu lerende grondhouding van de verzorgende.

Bij

het functioneren als verzorgende op mbo-niveau

gaat het om

- demonstreren van competenties vereist voor het beroep verzorgende;
- kritisch denken demonstreren;
- gevoeligheid voor de belangen van de zorgvrager demonstreren;
- kennen en naleven van de beroepscode;
- werken aan de eigen competenties;
- een open houding hebben ten opzichte van het beroep;

zodat

de verzorgende het vereiste niveau van functioneren kan bereiken.

Element 14.1

Demonstreren van competenties vereist voor het beroep verzorgende:

- vereiste competenties benoemen;
- competenties op de juiste manier in de praktijk brengen;
- zorgen voor voldoende hygiënische maatregelen;
- zorgen voor voldoende veiligheid voor zichzelf en voor collega's.

Element 14.2

Kritisch denken demonstreren:

- kritisch omgaan met modes en trends binnen de verzorging;
- creatief zijn in het oplossen van problemen;
- reflecteren op eigen gedrag en gedrag binnen de groep;
- onafhankelijk en zelfstandig oordelen;
- met anderen ervaringen en meningen uitwisselen.

Element 14.3

Gevoeligheid voor de belangen van de zorgvrager demonstreren:

- oog hebben voor de hele situatie en het systeem van de zorgvrager;
- meewerken aan flexibel aanbod van de zorg;
- belangen van zorgvrager boven de belangen van het team stellen;
- geen willekeur in voorkeuren van zorgvragers of zorgaanbieders accepteren.

Element 14.4

Kennen en naleven van de beroepscode:

- zelfstandig als beroepsbeoefenaar binnen een organisatie werken;
- weten wat het doel is van de beroepscode;
- inhoud van de code integreren in de eigen werkzaamheden.

Element 14.5

Werken aan de eigen competenties:

- eigen competentieprofiel in kaart brengen aan de hand van de competentiebeschrijvingen van de beroepsgroep;
- persoonlijk ontwikkelplan opstellen;
- doelgericht leeractiviteiten ondernemen;
- eigen competenties regelmatig bespreken met de leidinggevende;
- lerende grondhouding demonstreren;
- deelnemen aan professionele verenigingen, b.v. STING en hiervan afgeleide werk- of vakgroepen;
- vakliteratuur bijhouden;
- vakliteratuur met collega's bespreken;
- symposia en workshops bezoeken.

Element 14.6

Een open houding hebben ten opzichte van het beroep:

- openstaan voor vernieuwingen;
- actief op zoek zijn naar veranderingen in het eigen werk;
- openstaan voor discussies;
- op basis van argumenten discussiëren;
- eigen mening geven in discussies;
- eigen mening relativeren;
- conflicten aangaan en deze niet vermijden;
- openstaan voor meerdere beroepsopvattingen.

15 Rol: Beroepsbeoefenaar

Domein: Beroep

Domeinspecificatie: Beroepsinnovatie

Competentie

Om het vak van verzorgende te ontwikkelen tot een beroep dat aansluit op de eisen van de toekomst, vervult de verzorgende een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en in vakinhoudelijke ontwikkelingen.

Toelichting

Verzorgenden hebben een beroep dat van grote waarde is voor zorgvragers en voor de maatschappij. Dit brengt met zich mee dat de beroepsbeoefenaren actief bezig moeten zijn met het vernieuwen van het beroep als daar vanuit die zorgvragers of vanuit de maatschappij behoefte aan is. Hoe gaan verzorgenden om met de ervaringsdeskundigheid van zorgvragers? Wat betekent dat voor hun eigen deskundigheid en vaardigheden? Wat is vraaggericht zorg verlenen? Wat doe je als verzorgende wel of niet bij allochtone zorgvragers? Actuele vragen waar binnen het vak een antwoord op gevonden moet worden. In competentie 14 gaat het vooral om de leerhouding van de individuele verzorgende. Competentie 15 is hierop een aanvulling en is gericht op de vernieuwing van het vak. Voor de vernieuwing van het vak is het nodig dat verzorgenden actief signalen oppakken die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van hun beroep. Hiervoor is het belangrijk dat verzorgenden contact houden met hun beroepsorganisaties, vernieuwingen oppikken uit de vakliteratuur en natuurlijk meewerken aan de competenties van de eigen beroepsgroep.

Verzorgenden hebben dus een belangrijke rol in het aangeven van mogelijkheden tot vernieuwing van hun vak. Daarvoor moeten zij helder communiceren en hun argumenten kunnen onderbouwen.

Bij

beroepsontwikkeling door verzorgenden

gaat het om

- het stem geven aan de waarde en de inhoud van het vak verzorging;
- vergroten van de inhoudelijke onderbouwing van het vak;
- werken aan de competenties van de eigen beroepsgroep;
- verhogen van de cliëntgerichtheid;
- verbeteren van de zorg voor mensen uit andere culturen;

zodat

verzorging als dienstverlenend vak in de thuiszorg kan aansluiten bij de eisen van de maatschappij.

Element 15.1

Het stem geven aan de waarde en de inhoud van het vak verzorging:

- zich met de zorg identificeren;
- het belang en de waarde van de zorg en de daarbij horende deskundigheid in de dagelijkse praktijk en binnen de organisatie uitdragen;
- open en met argumenten communiceren;
- actief deelnemen aan zorginhoudelijke of beroepsmatige discussies.

Element 15.2

Vergroten van de inhoudelijke onderbouwing van het vak:

- meewerken aan ontwikkelingen van inhoudelijke standaarden en protocollen voor de zorg;
- deelnemen aan praktijkonderzoek ten aanzien van verzorging;
- bijhouden van relevante ontwikkelingen door vakliteratuur te lezen;
- vakliteratuur met collega's bespreken;
- het actief zoeken naar mogelijkheden voor het verduidelijken van de waarde en de inhoud van het vak verzorging.

Element 15.3

Werken aan de competenties van de eigen beroepsgroep:

- meewerken aan de evaluatie van bestaande competentieprofielen;
- uitdragen van en werken met het competentieprofiel;
- meewerken aan de vernieuwing van de competenties van de eigen beroepsgroep.

Element 15.4

Verhogen van de cliëntgerichtheid:

- meewerken aan projecten rond cliëntgerichtheid;
- belevingsgericht werken;
- actief zoeken naar deelname van zorgvragers in de zorg;
- feedback vragen van zorgvragers;
- signalen van zorgvragers doorgeven aan de leidinggevende.

Element 15.5

Verbeteren van de zorg voor mensen uit andere culturen:

- openstaan voor aspecten van interculturele verzorging;
- praktische tips voor interculturele verzorging ontwikkelen en gebruiken;
- casussen vanuit de praktijk inbrengen en hierover met collega's reflecteren.

Formulieren voor het screenen van specifieke competenties van verzorgenden in de thuiszorg, werkzaam op mbo-niveau

Competentie o

Datum:

Betreft (naam en functie):

Ingevuld door:

Competentie o.

Om cliëntgericht en verantwoord zorg te kunnen verlenen, sluit de verzorgende vakbekwaam aan bij de beleving van de zorgvrager en de mantelzorg, betreft zij hen bij de zorg, werkt zij methodisch en systematisch en volgens de geldende protocollen en kwaliteitsrichtlijnen. Tevens werkt zij samen met anderen aan de continuïteit en kwaliteit van de zorg.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
o.1		
o.2		
o.3		
o.4		
o.5		
o.6		
o.7		
o.8		
o.9		

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig

Eventuele opmerkingen:

Competentie 1

Datum:

Betreft (naam en functie):

Ingevuld door:

Competentie 1.

Om zorgvragers met een chronisch somatische aandoening of handicap te ondersteunen bij de activiteiten van het dagelijks leven, biedt de verzorgende basiszorg.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
1.1		
1.2		
1.3		
1.4		
1.5		

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig

Eventuele opmerkingen:

Competentie 2

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 2.

Om psychogeriatrische en/of psychiatrische zorgvragers of verstandelijk gehandicapten te ondersteunen bij de activiteiten van het dagelijks leven, biedt de verzorgende basiszorg.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
2.1	-----	-----
2.2	-----	-----
2.3	-----	-----
2.4	-----	-----
2.5	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 3

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 3.

Om het lijden van zorgvragers in een terminale situatie te verlichten, biedt de verzorgende palliatieve terminale zorg.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
3.1	-----	-----
3.2	-----	-----
3.3	-----	-----
3.4	-----	-----
3.5	-----	-----
3.6	-----	-----
3.7	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 4

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 4.

Om de zelfredzaamheid van de zorgvrager ten aanzien van het huishouden te handhaven, te verbeteren of verdere achteruitgang daarvan te voorkomen, biedt de verzorgende ondersteuning bij huishoudelijke verzorging.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
4.1	_____	_____
4.2	_____	_____
4.3	_____	_____
4.4	_____	_____
4.5	_____	_____
4.6	_____	_____

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
_____	_____

Eventuele opmerkingen:

Competentie 5

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 5.

Om tekorten ten aanzien van de vocht- en voedingstoestand van de zorgvrager te voorkomen, signaleert de verzorgende bedreigingen en ondersteunt zij bij de maaltijdvoorziening en bij het innemen van vocht.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
5.1	-----	-----
5.2	-----	-----
5.3	-----	-----
5.4	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 6

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 6.

Om het herstel van de gezondheid van zorgvragers te bevorderen, complicaties te voorkomen en hen te ondersteunen bij therapeutische behandelingen, biedt de verzorgende naast de basiszorg een aantal verpleegtechnische handelingen.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
6.1		
6.2		
6.3		
6.4		
6.5		
6.6		

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig

Eventuele opmerkingen:

Competentie 7

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 7.

Om zorgvragers te helpen bij het omgaan met de gevolgen van het ziek zijn en bij het voorkomen en terugdringen van psychosociale problemen, verleent de verzorgende ondersteunende begeleiding.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
7.1	-----	-----
7.2	-----	-----
7.3	-----	-----
7.4	-----	-----
7.5	-----	-----
7.6	-----	-----
7.7	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 8

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 8.

Om zorgvragers te ondersteunen in het zorgen voor zichzelf, geeft de verzorgende individueel advies, instructie en voorlichting (AIV) over de basiszorg en het bevorderen van de zelfredzaamheid.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
8.1	-----	-----
8.2	-----	-----
8.3	-----	-----
8.4	-----	-----
8.5	-----	-----
8.6	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 9

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 9.

Om mantelzorgers te ondersteunen in het zorgen voor een ander, biedt de verzorgende hulp bij de basiszorg en het bevorderen van de zelfredzaamheid, en geeft hun daarover individueel informatie, advies en instructie.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
9.1	-----	-----
9.2	-----	-----
9.3	-----	-----
9.4	-----	-----
9.5	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 10

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 10.

Om ervoor te zorgen dat de zorgvrager die zorg krijgt die hij of zij nodig heeft als de situatie zich anders ontwikkelt dan verwacht, signaleert de verzorgende veranderingen en schakelt zij andere professionals in.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
10.1	-----	-----
10.2	-----	-----
10.3	-----	-----
10.4	-----	-----
10.5	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 11

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 11.

Om de kwaliteit van zorg voor de zorgvrager te bevorderen, coördineert de verzorgende de individuele zorg.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
11.1	-----	-----
11.2	-----	-----
11.3	-----	-----
11.4	-----	-----
11.5	-----	-----
11.6	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 12

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 12.

Om stagiaires in de verzorging op de werkplek te begeleiden in hun opleiding en nieuwe collega's in te werken op hun werkplek, geeft de verzorgende werkbegeleiding.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
12.1	-----	-----
12.2	-----	-----
12.3	-----	-----
12.4	-----	-----
12.5	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 13

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 13.

Om kwalitatief verantwoorde zorg te bieden, werkt de verzorgende actief samen in een team en functioneert zij als lid van een organisatie.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
13.1	-----	-----
13.2	-----	-----
13.3	-----	-----
13.4	-----	-----
13.5	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Competentie 14

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 14.

Om die zorg te kunnen bieden die voldoet aan de professionele eisen die gesteld mogen worden aan een verzorgende werkzaam op mbo-niveau, werkt de verzorgende vanuit de actueel geldende professionele waarden en kaders voor de beroepsgroep.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
14.1	_____	_____
14.2	_____	_____
14.3	_____	_____
14.4	_____	_____
14.5	_____	_____
14.6	_____	_____

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
_____	_____

Eventuele opmerkingen:

Competentie 15

Datum: _____

Betreft (naam en functie): _____

Ingevuld door: _____

Competentie 15.

Om het vak van verzorgende te ontwikkelen tot een beroep dat aansluit op de eisen van de toekomst, vervult de verzorgende een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en in vakinhoudelijke ontwikkelingen.

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
15.1	-----	-----
15.2	-----	-----
15.3	-----	-----
15.4	-----	-----
15.5	-----	-----

Totaalindruk competentie:

Niet aanwezig	Volledig aanwezig
-----	-----

Eventuele opmerkingen:

Formulier totaalbeeld competenties niveau 3

Datum:

Betreft (naam en functie):

Ingevuld door:

Nr.	Ontwikkelen →	Perfectioneren →
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		

Totaalindruk competentieprofiel:

Ontwikkelen →	Perfectioneren →

Eventuele opmerkingen

Betrokkenen bij het project

Verpleegkundigen, managers, stuurgroepleden, opleidingsfunctionarissen, medewerkers van de afdelingen P&O van:

- Thuiszorg Breda: projectleider Jolande van Loon
- Carint: projectleider Karin Peters
- Evean: projectleider Margot Merts
- Kruiswerk Mark en Maas: projectleiders Els de Boer en Nelleke Havermans
- Oosterschelde thuiszorg: projectleider Ton Manni
- Thuiszorg Nieuwe Waterweg Noord: projectleider Annemarie Klaassen
- Valent RDB: projectleider Sandra van Kesteren
- Vierstroom: projectleiders Geertje van Hoogdalem en Gusta Kragting

Geraadpleegde experts

Maria Pelgrum	Baroniescollege ROC
Mirjam Crijns	LEVV
Annette van den Berg	BVE-raad, cie V en V
Annelies Bannink	OVDB
Henry Mostert	Thuiszorg Den Haag
André Wendt	Mondriaan college ROC
Majorie de Been	STING
Freddy Veldman	HR&O
Ans Grotendorst	Kessels en Smit

Literatuur

Amelsvoort, F. van

Geven en nemen, goed onderhandelen is een kunst. Utrecht: NIZW, 1997

Arts, S., H. Kersten en A. Kerkstra

Werken in de gezinsverzorging. Utrecht: De Tijdstroom, 1997

Benner, P.

Issues in competency-based testing. *Nursing Outlook*, jrg. 30, May, p.303-309, 1982

Benner, P.

From novice to expert. Excellence and power in clinical nursing practice. Menlo Park: Addison-Wesley, 1984

Blom, M. en M. Duijnste

Handleiding Zorgkompas. Utrecht: NIZW, 1996

Commissie Kwalificatiestructuur

Gekwalificeerd voor de toekomst. Kwalificatiestructuur en eindtermen voor verpleging en verzorging. Zoetermeer/Rijswijk: Ministerie OC&W / Ministerie VWS, 1996

Duijnste, M. en M. Blom

Dementie en depressie. Baarn: Intro, 1999

Duijnste, M., C. Erkens en D. Sipsma

Psychogeriatric thuis. Almere: Versluys, 1987

M. Duijnste en J. Keesom (red.)

Eerst luisteren, dan doen. Utrecht: NIZW, 1998

Haterd, J. van de, e.a.

Beroepsprofiel van helpenden en verzorgenden. Utrecht: NIZW, 2000

HBO-Raad

Hoofdlijnen Evaluatieplan Proefaccreditering. Den Haag: HBO-Raad, 1999

Kayser-Jones, J.

Onderzoek in verpleeghuizen en verzorgingshuizen in de Verenigde Staten. 11^e Mebius Kramer Lezing. Utrecht: Academie Gezondheidszorg, 2003

Kanters, T. en G. Verbeek

Eer van je werk. Utrecht: NIZW, 1997

- Kort, H.
Koffie, en dan de dag door. Utrecht: NIZW, 2000
- Mast, J. en A. Pool
Het nadenken waard. Stilstaan bij wat je doet en wat je kunt. Utrecht: NIZW, 2003a
- Mast, J. en A. Pool
In de spiegel kijken. Werken aan competenties in de thuiszorg. Utrecht: NIZW, 2003b
- Onderwater, M.
Verlies verlichten. Utrecht: NIZW, 2003a
- Onderwater, M.
Signaleren, reageren. Utrecht: NIZW, 2003b
- OVDB
Richtlijnen en voorschriften opleidingsprogramma verpleegkundige niveau 4 voor gediplomeerden van de opleiding ziekenverzorgende. Bijlage eindtermenvergelijking. Utrecht: OVDB, 1997
- Plank, T. van der, F. van Amelsvoort en M. Hornman (red.)
Horen, zien en dan? Signaleren: iets doen met wat je opvalt. Utrecht: NIZW, 1996
- Pool, A., C. Pool-Tromp e.a.
Met het oog op de toekomst. Beroepscompetenties van hbo-verpleegkundigen. Utrecht: NIZW, 2001
- Schlötjes-Belle, H.
Goede hap, goede dag. Utrecht: NIZW, 2001
- Schlötjes-Belle, H., M. Buisman en D. Willems
Stof genoeg. [13^e herz. dr.] Utrecht: NIZW, 2002
- STING
Kijk op kwaliteit, een visie op de kwaliteit van de verzorging. Utrecht: STING, 2002a
- STING
Werken aan kwaliteit, werkmethodes voor helpenden en verzorgenden. Utrecht: STING, 2002b
- STING/LCVV
Beroepscode voor de verzorging. Maarssen: Elsevier, 1997
- STING/NIZW
Een dringend beroep, basisdocument vereisten voor een goede beroepsuitoefening in de thuisverzorging. Utrecht: STING/NIZW, 1996

Tjadens, F. en M. Duijnste
Visie op mantelzorg. Utrecht: NIZW, 1999

Vulto, M. en M. Morée
Communiceren, steunen en sturen. Utrecht: NIZW, 1998

Vulto, M. en M. Morée
Thuisverzorging als professie, een combinatie van hand, hoofd en hart. Utrecht: De Tijdstroom, 1996

Vulto, M., M. Morée en E. van Thiel (red.)
Terloops en onopvallend. Begeleiding door verzorgenden. Utrecht: NIZW, 1998

NIZW, innovatiepartner in zorg en welzijn

Het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn / NIZW is een onafhankelijke organisatie die zich richt op het toepasbaar maken en overdragen van kennis aan professionals, beleidsmakers en burgers in de sector zorg en welzijn. De inzet is aantoonbaar effectieve vernieuwingen in het werkveld te realiseren en de kwaliteit van de beroepsuitoefening te verhogen.

In de sector zorg en welzijn werken zo'n 700.000 beroepskrachten en vele vrijwilligers op terreinen als kinderopvang, maatschappelijke dienstverlening, sociaal-cultureel werk, ouderendienstverlening, jeugdzorg, maatschappelijke opvang, verzorgings- en verpleeghuizen, thuiszorg en hulpverlening aan mensen met een handicap. Ook instellingen buiten de sector die zorg- en welzijnsactiviteiten ondernemen, zoals opleidingen, provincies, gemeenten en woningbouwcorporaties, doen regelmatig een beroep op het NIZW.

Binnen het NIZW vormen de integrale activiteiten van de beleidscentra Jeugd, Zorg en Sociaal Beleid de kern van de organisatie. Beleid en strategie van de centra zijn erop gericht om professionals in de sector te informeren, te adviseren en samen met hen innovaties in de praktijk door te voeren. Tegelijkertijd investeert het NIZW in een aantal algemene functies, te weten professionalisering, internationalisering en publieksinformatie.

Het werkprogramma van het NIZW komt tot stand in nauw overleg met het werkveld en het ministerie van VWS. In het streven de doelmatigheid binnen de sector te bevorderen en zo veel mogelijk maatschappelijk rendement te bereiken, zoekt het NIZW de samenwerking met andere relevante partijen, met name binnen de landelijke kennisinfrastructuur. Op deze wijze wil het NIZW bijdragen aan een zorgzame samenleving waarin de eigen verantwoordelijkheid en keuzevrijheid van burgers vooropstaan. Het werk van het NIZW resulteert onder meer in adviezen, *facts* en *figures*, databanken, implementatietrajecten, trainingen, congressen, boeken, *best practices*, *e-zines*, nieuwsbrieven, websites, cd-rom's en video's.

Meer informatie over het NIZW is te vinden op www.nizw.nl.